

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

11.05 – МКР. 1950 „С ” 2023.10.26. 005 ПЗ

КОШІЛЬ АДЕЛІНИ ІГОРІВНИ

2024 р.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет**

УДК 657:336.741.24-028.27

ПОГОДЖЕНО
Декан економічного факультету

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри обліку
та оподаткування

_____ **Анатолій ДІБРОВА**
(підпис)

_____ **Володимир ЛИТВИНЕНКО**
(підпис)

«__» _____ 2024 року

«__» _____ 2024 року

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«Організація і методика обліку та контролю
електронних грошей»**

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування
(код і назва)

Освітня програма «Облік і аудит»
(назва)

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

**Гарант освітньо-
професійної програми**

к.е.н., доцент

_____ (підпис)

Тамара ГУРЕНКО

**Керівник
магістерської
кваліфікаційної роботи**

к.е.н., доцент

_____ (підпис)

Людмила МЕЛЬЯНКОВА

(ПІБ керівника)

Виконала

_____ (підпис)

Аделіна КОШІЛЬ

(ПІБ студента)

Київ - 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

обліку та оподаткування

к.е.н., доц. _____ Володимир ЛИТВИНЕНКО

“ ____ ” _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ
ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТЦІ
Кошіль Аделіні Ігорівні

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування

(код і назва)

Освітня програма «Облік і аудит»

(назва)

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

Тема магістерської кваліфікаційної роботи «**Організація і методика обліку та контролю електронних грошей**» затверджена наказом ректора НУБіП України від 26 жовтня 2023 року № 1950 “С”

Термін подання завершеної роботи на кафедру _____

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: законодавчо-нормативна база України, наукова та періодична література, матеріали науково-практичних конференцій, інформація Інтернет видань і веб-сайтів та дані обліку і звітності СТОВ “Агрофірма “Оржицька”.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Теоретичні аспекти організації та методики обліку та контролю електронних грошей.
2. Організація і методичне забезпечення обліку електронних грошей.
3. Організаційно-методичні основи контролю та аудиту операцій з електронними грошима .

Перелік графічного матеріалу (за потреби): таблиці, рисунки.

Дата видачі завдання « ____ » _____ 2023 р.

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи

_____
(Підпис)

Людмила МЕЛЬЯНКОВА
(прізвище та ініціали)

Завдання прийняла до виконання

_____
(Підпис)

Аделіна КОШІЛЬ
(прізвище та ініціали)

Реферат
на здобуття освітнього ступеня “Магістр” за темою
“Організація і методика обліку та контролю електронних грошей”

У магістерській кваліфікаційній роботі “Організація і методика обліку та контролю електронних грошей” представлено наукове дослідження, що охоплює економічну сутність електронних грошей, їхню класифікацію, історію розвитку та міжнародний досвід, особливості оцінки та обліку в сучасному економічному середовищі.

У роботі розкрито структуру електронних грошей, зокрема їх види, механізм функціонування та роль у фінансових операціях.

Дослідження охоплює практичні аспекти організації обліку електронних грошей, а також методичні рекомендації для ефективного проведення інвентаризації цих активів, із зазначенням порядку її проведення та відображення результатів у фінансовій звітності. У роботі наведено авторські пропозиції щодо вдосконалення управлінських рішень, спрямованих на ефективне використання електронних грошей, що дозволить підприємствам підвищити рівень економічної безпеки та оптимізувати структуру фінансових потоків. Окрема увага приділена аналітичному обліку електронних грошей, що дозволяє забезпечити надійну та оперативну інформаційну підтримку для управлінських рішень. Запропоновані в роботі рекомендації щодо автоматизації облікових процесів та проведення внутрішнього контролю надають можливість покращити якість контролю за рухом електронних грошей та забезпечити прозорість їх обліку. У висновках узагальнено результати дослідження та подано рекомендації, щодо оптимізації обліку й контролю електронних грошей, що сприятиме підвищенню ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: електронні гроші; облік; контроль; аудит; класифікація електронних грошей; оцінка електронних грошей; нормативне регулювання; звітність про електронні гроші; інвентаризація; методичні прийоми контролю; електронний гаманець; електронна комерція.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ.....	7
1.1. Поняття та сутність електронних грошей як об'єкта обліку та контролю.....	7
1.2. Особливості класифікації електронних грошей для цілей бухгалтерського обліку.....	16
1.3. Історичний розвиток та сучасні тенденції електронних грошей у світовій практиці.....	20
Висновки до розділу 1.....	24
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ.....	26
2.1. Організаційно-економічна характеристика об'єкта дослідження.....	26
2.2. Методологічні аспекти відображення електронних грошей у обліковій політиці підприємств.....	31
2.3. Документальне забезпечення обліку електронних грошей.....	37
2.4. Синтетичний та аналітичний облік електронних грошей.....	43
2.5. Організаційні підходи до відображення операцій з електронними грошима у звітності підприємств.....	49
Висновки до розділу 2.....	56
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ КОНТРОЛЮ ТА АУДИТУ ОПЕРАЦІЙ З ЕЛЕКТРОННИМИ ГРОШИМА.....	58
3.1. Внутрішній контроль операцій з електронними грошима: організаційні аспекти.....	58
3.2. Методика проведення аудиту операцій з електронними грошима.....	68
3.3. Пропозиції щодо удосконалення контролю та аудиту операцій з електронними грошима в умовах ризиків.....	76
Висновки до розділу 3.....	81
ВИСНОВКИ.....	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	84
ДОДАТКИ.....	97

ВСТУП

Швидкий розвиток інформаційних технологій і поширення Інтернету сприяли появі нового виду платіжних засобів - електронних грошей. Вони поступово замінюють традиційні форми розрахунків, набуваючи популярності серед користувачів у різних сферах. Електронні гроші існують у вигляді інформаційного ресурсу, позбавленого матеріальної форми, і реалізуються у віртуальному середовищі завдяки технологічним інноваціям. Це явище стає важливою складовою сучасної економічної системи, оскільки електронні гроші відкривають нові можливості для фінансових операцій і мають значний вплив на процеси обліку та контролю.

Зі зростанням використання електронних грошей у платіжних операціях зростає і необхідність у створенні дієвих інструментів для керування їхнім обігом. На даний момент не розроблено уніфікованої системи обліку та контролю операцій з електронними грошима, що ускладнює побудову якісної інформаційної основи для їхнього ефективного управління.

Вчені, такі як М.Д. Алексеєнко, С.І. Дерев'янку, та інші, досліджували аспекти бухгалтерського обліку електронних грошей. Вони розглядали поняття "електронні гроші" і вивчали питання організаційно-методичного забезпечення обліку таких операцій. Також були проведені дослідження І.М. Вигівської, А.С. Крутової та інших у цій сфері. Рекомендації з удосконалення внутрішнього контролю операцій з електронними грошима базуються на роботах С.В. Бардаша, Н.Г. Вигівської та інших дослідників.

Проте, існують питання, які не були розглянуті зазначеними вченими і потребують вирішення для створення комплексного підходу до бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима. Також необхідно розглянути їхній контроль, розробивши положення для системи внутрішнього контролю цього об'єкта та аудиту відповідних статей фінансової звітності, з огляду на різні організаційно-методичні особливості цих видів контролю.

Метою магістерської роботи є обґрунтування організаційно-методичних положень та розробка практичних рекомендацій для удосконалення обліку та контролю електронних грошей.

Для досягнення мети в роботі поставлені та вирішені наступні завдання:

- розкрити та уточнити сутність електронних грошей та суміжних з ними понять для розробки методичного забезпечення бухгалтерського обліку операцій з ними;

- розробити напрями удосконалення нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку і контролю операцій з електронними грошима з метою їх упорядкування на підприємстві;

- критично оцінити існуючу класифікацію електронних грошей як об'єкта бухгалтерського обліку задля її розвинення;

- дослідити історію розвитку електронних грошей та платіжних систем, визначити основні етапи їх еволюції та сучасні тенденції;

- проаналізувати поточні вимоги та підходи до відображення електронних грошей у взаємодії з різними сторонами з метою вдосконалення методології бухгалтерського обліку цих операцій;

- виявити ключові проблеми у звітно-інформаційному забезпеченні користувачів в операціях з електронними грошима з метою подальшого вдосконалення цього процесу;

- надати практичні рекомендації щодо удосконалення порядку відображення в обліку операцій з електронними грошима;

- провести дослідження ефективності існуючих механізмів внутрішнього контролю за операціями з електронними грошима, виявити недоліки та запропонувати шляхи їхнього вдосконалення.

Об'єктом дослідження є господарські операції Сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю "Агрофірма "Оржицька", що відображаються в бухгалтерському обліку в частині операцій з електронними коштами.

Предметом дослідження є принципи теоретичних, методичних, організаційних та практичних аспектів обліку та контролю електронних грошей на підприємстві.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в розробці та удосконаленні методик бухгалтерського обліку та аналізу операцій з електронними грошима в сфері електронної комерції. Дослідження враховує специфічні особливості електронних грошей, їх обіг та вплив на фінансову систему, що дозволяє створювати ефективніші стратегії управління фінансами та ризиками для підприємств. Результати дослідження сприяють кращому розумінню процесів електронного обігу грошей та розробці рекомендацій для вдосконалення систем обліку та аналізу в цій галузі.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що застосування на практиці запропонованих рекомендацій сприятиме удосконалення обліково-аналітичного забезпечення обігу електронних грошей на підприємстві.

Методи дослідження. Це дослідження ґрунтується на теоретичних, методологічних та інформаційних засадах, що відображені у наукових працях як українських, так і зарубіжних дослідників у галузі бухгалтерського обліку та електронної комерції. Для проведення дослідження використовувалися різноманітні наукові методи, такі як порівняння, аналіз, класифікація, узагальнення, аналогія та інші загальнонаукові та спеціалізовані підходи до дослідження.

У процесі проведення даного дослідження було використано широкий спектр інформаційних джерел, що дозволило отримати комплексне розуміння проблем обліку операцій з електронними коштами. Основними джерелами інформаційної бази дослідження стали наукові джерела, включаючи монографії та наукові статті вітчизняних і зарубіжних вчених, що висвітлюють питання обліку електронних грошей та матеріали конференцій. Важливим елементом дослідження були також офіційні документи, зокрема нормативні документи України та інших країн, що регулюють функціонування електронних грошей та

їх облік. Значну роль відіграли дані фінансової звітності підприємств, а також їх організаційно-розпорядча документація, що стосується організації та методики обліку операцій з електронними грошима.

Результати дослідження були висвітлені в наукових статтях та тезах: “Економічна сутність та облікове відображення електронних грошей в умовах сучасності”[23], “Електронні гроші: Сучасні підходи та виклики обліку” [24], “Облікове забезпечення операцій з електронними грошима” [22].

Ці публікації розкривають основні методологічні аспекти обліку електронних грошей і містять рекомендації для вдосконалення облікових процесів у сучасних умовах.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ

1.1. Поняття та сутність електронних грошей як об'єкта обліку та контролю

Швидкий прогрес у сфері інформаційно-комп'ютерних технологій за останнє десятиліття призвів до суттєвих змін у світовій економіці, що проявляється у поступовій заміні готівкових операцій на безготівкові. Особливо серед споживачів та підприємств спостерігається зростання попиту на альтернативні способи оплати, включаючи електронні гроші.

Виникнення електронних грошей та активне впровадження їх в економічну систему стимулюють інтенсивні дослідження та дискусії з боку науковців з приводу їхньої сутності, правового регулювання, впливу на економічні процеси, обліку та контролю.

Проте на сьогоднішній день науковцями досі не визначено загальноприйнятого трактування сутності та визначення електронних грошей. В табл. 1.1 наведено декілька визначень, сформованих науковцями та в нормативних актах.

Таблиця 1.1

Поняття “електронні гроші” за різними джерелами

№ з/п	Джерело	Визначення
1	2	3
1	Директива 2009/110/ЄС [14]	Грошова вартість, що зберігається в електронній, у тому числі магнітній, формі як вимога до емітента, що випускається після отримання коштів для здійснення платіжних транзакцій, як визначено у пункті 5 статті 4 Директиви 2007/64/ЄС, і що її приймає фізична чи юридична особа, крім емітента електронних грошей
2	Закон України “Про платіжні послуги” [65]	Одиниці вартості, що зберігаються в електронному вигляді, випущені емітентом електронних грошей для виконання платіжних операцій (у тому числі з використанням наперед оплачених платіжних карток багаточільового використання), які приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж їх емітент, та є грошовим зобов'язанням такого емітента електронних грошей

Продовження таблиці 1.1

1	2	3
3	Т. І. Батракова [2]	Електронні гроші – це такий вид платіжних засобів, обіг яких відбувається в електронному вигляді та гарантує повну анонімність. Усі платіжні системи засновані на використанні кредитних платіжних карток або ж так званого електронного гаманця. Із технічного погляду електронні гроші – це електронний запис про певний обсяг вартості, який захищений відповідними криптографічними алгоритмами
4	Н. Л. Шишкова [84]	Електронні гроші – унікальний економічний і правовий феномен. За економічною сутністю вони є своєрідною третьою формою грошей, оскільки значно відрізняються як від готівкових, так і безготівкових коштів
5	М. І. Савлук [68]	Електронні гроші – це різновид депозитних грошей, які існують у пам'яті комп'ютерів і здійснюють свій рух автоматично за допомогою комп'ютерних систем за безпосередніми розпорядженнями власників поточних рахунків
6	Т. В. Мокієнко, Т. Б. Прийдак, Р. В. Ліпський [39]	Електронні гроші є фактичними заміниками готівкової форми грошей, які використовуються для платежів без використання банківських рахунків, а також обміну на готівкові гроші, зберігаються на спеціальних носіях і використовуються за допомогою спеціальних технічних пристроїв

Джерело: сформовано авторами на основі [2], [14], [39], [65], [68], [84]

Як бачимо, всі визначення мають різні думки щодо трактування “що ж являють собою електронні гроші”, проте вони також мають спільні тези, зокрема з приводу їхнього носія/технічного походження.

Б. Елі [89] та С. І. Дерев'янку [13] вважають, що електронні гроші зовсім не відрізняються від інших видів грошей.

А згідно з висновками директора Української фінансово-банківської школи М. І. Савлука [68], “електронні гроші” не є аналогом готівки чи самостійною формою грошей; замість цього, вони представляють сучасний технологічний аналог депозитних грошей і, в перспективі, мають призначення замінити чеки.

Також Листом Національного банку України № 25-112/6750 від 07.06.2013 р. підтверджено, що “електронні гроші не можуть бути прирівняні до статусу грошової одиниці України, оскільки випускаються банками і мають обмеження у розповсюдженні і здійсненні операцій за ними серед обмеженого кола осіб” [86].

Проте з 1 квітня 2023 року, з набранням чинності Закону “Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо платіжних послуг” [53], відбулися значні зміни у регулюванні електронних грошей та підвищення їхніх можливостей.

Зокрема, цим законом було визначено:

- можливість сплати податків електронними грошима;
- постановка на облік у ДПС електронних гаманців;
- врегулювання статусу електронних грошей для платників єдиного податку;
- уточнено, що електронні гроші та цифрові гроші також є грошовими коштами.

Як зазначає Мельниченко О. В. електронні гроші функціонують як реальна альтернатива готівці, вони використовуються для здійснення платежів без потреби у банківських рахунках, можуть бути обмінені на готівку та зберігаються на спеціальних носіях, що використовуються за допомогою спеціальних технічних пристроїв. Особливість електронних грошей полягає у тому, що вони об'єднують в собі характеристики як готівкових, так і безготівкових коштів [34] (табл. 1.2)

Таблиця 1.2

Порівняльна характеристика сучасних форм грошей

Характеристика	Готівка	Електронні гроші	Безготівкова форма
1	2	3	4
<i>Ліквідність</i>	Відносно абсолютна	Відносна	Абсолютно відносна
<i>Ідентифікація з держателем (власником)</i>	Відсутня	Відсутня	Повна
<i>Безпека збереження (використання)</i>	Доступ обмежується фізично	Доступ обмежується фізично, програмно-технічними засобами та організаційно-правовими заходами	Доступ обмежується фізично та програмно-технічними засобами
<i>Носій</i>	Папір, метал	Цифрова пам'ять комп'ютера, у тому числі відділеного сервера, чи іншого електронного носія інформації	Записи на рахунках в банках

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4
Обмеження у використанні	Обмеження щодо використання визначено законодавством	Обмеження щодо використання визначено законодавством	Без обмеження

Джерело: сформовано авторами на основі [34]

З огляду на проведений аналіз порівняльної характеристики, доцільно визначити ключові ознаки, що притаманні електронним грошам та розкривають їхні особливості як засобу платежу (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Ознаки електронних грошей

Джерело: [5], [23]

Отже, як видно на рис. 1.1, електронні гроші мають загальні характеристики грошей, такі як їхнє використання у якості засобу платежу та наявність самостійного статусу в межах цивільних прав. Однак їхні особливі риси включають зберігання на електронних пристроях, емісію, яка проводиться виключно банком, обмежений обіг в рамках конкретної платіжної системи та характеристику грошового зобов'язання особи, яка їх випускає.

На сьогодні спостерігається широке розповсюдження використання цифрових (віртуальних) грошей. Це валюти, які існують виключно в інтернет-середовищі. На відміну від електронних грошей, які підкріплені реальними, фізичними грошима, цифрові валюти створюються та функціонують завдяки обчислювальним процесам в мережі.

Згідно з трактуванням поняття “цифрові гроші” в економічній енциклопедії, це “новітні платіжні засоби, які представлені і обертаються в електронному вигляді, обіг котрих гарантує анонімність сторонам, що беруть участь у розрахунках” [85].

Цифрові гроші також часто називають віртуальною валютою, інтернет-валютою або криптовалютою, що підкреслює їхню залежність від мережі Інтернет, адже емісія та використання цих активів відбуваються виключно онлайн.

Однією з перших і найбільш відомих віртуальних валют є Bitcoin. Згідно з даними “investopedia.com”, біткоїни мають обмежену кількість для емісії, і загальна кількість можливих біткоїнів становить 21 мільйон [90]. Станом на 30.09.2024 року було емітовано близько 94% від цієї кількості, що складає 19,8 мільйонів біткоїнів [3].

Сучасне розуміння механізму створення фінансових інструментів у вигляді закодованих ресурсів висвітлено в роботах В. А. Фостоловича та О. В. Томчука [81].

Причиною появи біткоїна стало бажання мати систему, яка дозволяє здійснювати швидкі та дешеві транзакції без необхідності посередників, таких як банки. Процес емісії біткоїна здійснюється через цифрові обчислення в інтернеті, а сам процес добування валюти називається “майнінг”.

Біткоїн є унікальним методом розрахунків, заснованим на безпосередній взаємодії між користувачами. Генерація валюти та підтвердження операцій відбуваються завдяки учасникам системи. Особливість біткоїна полягає в його анонімності та використанні передових криптографічних технологій, що забезпечують захист від повторного використання створених одиниць валюти.

На відміну від електронних грошей, біткоїн не підпадає під юридичне регулювання та не має зв'язку з офіційними валютними системами чи центральними банками, що позбавляє уряди та фінансові установи можливості контролювати обсяг віртуальних грошей на ринку.

Сьогодні біткоїн не є єдиною криптовалютою; існує близько 25 тисяч інших цифрових валют. З них лише понад 40 мають ринкову капіталізацію, що перевищує один мільярд доларів. Станом на 30.09.2024 року ринкова капіталізація біткоїна становить приблизно 1,7 трлн доларів США. На другому місці за капіталізацією знаходиться криптовалюта Ефіріум з 409,6 млрд доларів, а на третьому — Догікойн, який оцінюється в 54,2 млрд доларів [3]. Однак, порівнюючи електронні та цифрові гроші (табл. 1.3), можна побачити, що ці поняття не є взаємозамінними.

Таблиця 1.3

Порівняльна характеристика електронних і цифрових грошей

Ознака	Електронні гроші	Цифрові гроші
<i>Юридичний статус</i>	Регулюється законодавством	Не регулюється законодавством
<i>Валюта вираження</i>	Виражена у валютах держав світу	Умовно створена валюта (біткоїн, ефіріум, догікойн)
<i>Визнання</i>	Приймається підприємствами та фізичними особами, відмінними від емітента	Приймається користувачами всередині системи обігу окремої криптовалюти
<i>Можливість погашення</i>	Гарантована (за номінальною вартістю)	Не гарантована (за вартістю на ринку)
<i>Емітент</i>	Банк (або інша фінансова установа)	Не фінансове приватне підприємство

Джерело: [83]

Після аналізу сутності понять “електронні гроші” та “цифрові гроші” з урахуванням їх юридичного статусу, валюти вираження, характеристик визнання, способів погашення та можливих емітентів, можна зробити висновок, що ці поняття не є взаємозамінними. Підходи до функціонування електронних грошей значно відрізняються від механізмів, які регулюють роботу віртуальних валют, що підтверджує їх суттєві різниці.

Проаналізувавши думки різних науковців, інформації, поданої у нормативно-правових актах, порівнявши електронні гроші з іншими формами

грошей та виділивши їх основні ознаки, нами сформовано власне визначення поняття “електронні гроші”: електронні гроші - це цифрова одиниця вартості, що зберігається на електронних носіях і функціонує як платіжний засіб. Вони є зобов'язанням емітента перед власником, приймаються для оплати в межах визначеної платіжної системи та забезпечують швидкі розрахунки без використання банківських рахунків.

На сучасному етапі розвитку електронних грошей в Україні, облік цих фінансових інструментів регулюється певними нормативно-правовими документами (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Нормативно-правові документи, що регулюють облік електронних грошей

№ з/п	Назва нормативного документа	Призначення
1	2	3
1	Положення про випуск електронних грошей та здійснення платіжних операцій з ними [59]	регулює порядок надання емітентами електронних грошей фінансової послуги з випуску електронних грошей та виконання платіжних операцій з ними, у тому числі відкриття та обслуговування електронних гаманців, установлює вимоги до емітентів електронних грошей, їх комерційних агентів, обмеження щодо використання електронних грошей, особливості виконання платіжних операцій з електронними грошима
2	Закон України “Про платіжні послуги” [65]	визначає поняття та загальний порядок виконання платіжних операцій в Україні, встановлює виключний перелік платіжних послуг та порядок їх надання, категорії надавачів платіжних послуг та умови авторизації їх діяльності, визначає загальні засади функціонування платіжних систем в Україні, загальні засади випуску та використання в Україні електронних грошей та цифрових грошей Національного банку України
3	Порядок подання повідомлень про відкриття / закриття рахунків/електронних гаманців платників податків у банках (...) до контролюючих органів [62]	визначає основні організаційно-правові засади обміну інформацією щодо відкриття/закриття рахунків платників податків в електронній формі між ДПС та банками, іншими фінансовими установами, зокрема емітентами електронних грошей

Продовження таблиці 1.4

1	2	3
4	Наказ Мінфіну “ Про затвердження форми Звіту про використання коштів / електронних грошей, виданих на відрядження або під звіт, та Порядку його складання” [64]	затверджує форму Звіту про використання коштів / електронних грошей, виданих на відрядження або під звіт, та Порядку його складання

Джерело: сформовано автором на основі [65], [59], [62], [64]

Як бачимо, у сучасних умовах в Україні спостерігається недостатній рівень розвитку законодавства, що регулює електронні гроші. Відсутність чітких і повних нормативно-правових рамок може ускладнювати ефективний контроль та управління цим сектором, а також створювати ризики для безпеки та стабільності фінансового ринку. Проте, оскільки ця форма грошей є відносно новою, в майбутньому передбачається розширення нормативно-правової бази для забезпечення регулювання обігу електронних грошей [24].

Відповідно до Закону України “Про платіжні послуги” [65] для зберігання та здійснення операцій з електронними грошима застосовується спеціальний обліковий запис для обліку - електронний гаманець.

Із впровадженням змін до Положення про випуск електронних грошей та здійснення платіжних операцій з ними від 24.06.2023 р. [59] було прирівняно електронний гаманець до банківського рахунку, а також визначено, що:

- до ДПС надсилаються повідомлення щодо відкриття або закриття електронного гаманця;
- здійснюється перевірка під час відкриття або закриття електронного гаманця наявності інформації про включення власника гаманця до Єдиного реєстру боржників.

Отже, всі поповнення на електронні гаманці підлягають контролю з боку податкової служби. У разі невиконання боргів власником, наприклад, аліментів або штрафів, можливий арешт та примусове стягнення коштів з електронних гаманців. Ця ситуація аналогічна до банківських рахунків.

Емітентом електронних грошей може бути юридична особа, яка має ліцензію на надання платіжних послуг із випуску та здійснення платіжних

операцій з електронними грошима. Емітент електронних грошей здійснює такі платіжні послуги як:

- випуск електронних грошей;
- здійснення платіжних операцій з електронними грошима, включаючи відкриття та обслуговування електронних гаманців [44].

Відповідно до Закону України “Про платіжні послуги” [65] емітентами електронних грошей в Україні можуть бути лише:

- банки, у т.ч. комерційні банки;
- установи електронних грошей – юридичні особи, яка на підставі отриманої ліцензії від НБУ набула право на надання платіжної послуги з випуску та виконання платіжних операцій з електронними грошима;
- філії іноземних платіжних установ (тобто електронні гроші можуть бути і від нерезидентів);
- оператори поштового зв’язку;
- Національний банк України;
- органи державної влади, органи місцевого самоврядування.

Отже, електронні гроші є приватними коштами з чітко визначеним емітентом. Однією з умов їхнього використання є можливість приймання їх не однією, а кількома сторонами. Закон не встановлює конкретну кількість можливих “приймачів” електронних грошей, але вони повинні відрізнятися від емітента [44].

Перелік банків, які мають право здійснювати випуск електронних грошей згідно з законодавством України наведено нижче в табл. 1.5.

Таблиця 1.5

Банки, які мають право здійснювати випуск електронних грошей згідно із законодавством України (станом на 31.01.2024)

№ з/п	Найменування банку	Найменування електронних грошей/найменування платіжної системи, з використанням якої здійснюються операції з електронними грошима
1	ПАТ "МТБ БАНК"	MasterCard, Visa, ХРАУ

Джерело: [45]

Як бачимо, станом на сьогодні, єдиним банком в Україні, який здійснює емісію електронних грошей, є ПАТ “МТБ БАНК”. Така ситуація пов’язана з постановою Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 року № 18 “Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану” [66]. Відповідно до цієї постанови, з 24 лютого 2022 року Національний банк України тимчасово призупинив операції з випуску, розповсюдження електронних грошей та поповнення електронних гаманців, що вплинуло на діяльність інших банків у сфері обігу електронних грошей.

1.2. Особливості класифікації електронних грошей для цілей бухгалтерського обліку

Електронні гроші, як нова форма фінансового інструменту, характеризується специфічними особливостями, що потребують підвищеної уваги у контексті бухгалтерського обліку. Основою для коректного відображення господарських операцій є вдала систематизація інформації щодо різних видів та форм електронних грошей, їх структури, змісту та особливостей відображення в обліку окремих їх видів.

Тому, не зважаючи на існуючі дослідження, питання створення точної класифікації електронних грошей потребує детальнішого аналізу, оскільки вона повинна забезпечувати відповідність інформаційним запитам користувачів бухгалтерського обліку. Для цього необхідно розглянути існуючі підходи до класифікації електронних грошей, їхні класифікаційні ознаки та виділити ті, які мають безпосередній вплив на облікове відображення господарських операцій.

Аналіз підходів різних дослідників до класифікації електронних грошей дав змогу провести їх систематизацію та узагальнення, а також визначити ряд класифікаційних ознак, за якими науковці розподіляють електронні гроші (табл.1.6).

Таблиця 1.6

Підходи науковців до класифікації електронних грошей

№ з/п	Класифікаційні ознаки	Види електронних грошей
1	За технічним походженням	- на картковій основі; - на програмній основі; - на основі мереж мобільного зв'язку
	За типом носія	- на базі фізичного пристрою; - на базі програмного забезпечення
2	За валютою електронних грошей	- виражені в національній валюті; - виражені в іноземній валюті
3	За можливістю ідентифікації власника	- анонімні; - персоніфіковані
	За ступенем анонімності	- повністю анонімні системи електронних грошей; - системи, що вимагають ідентифікації; - системи, що вимагають часткової ідентифікації
4	За місцем реєстрації емітента	- випущені резидентом; - випущені нерезидентом
5	За типом технології зберігання	- із централізованим веденням рахунків; - із використанням електронних записів/символів
6	За ознакою трансферабельності	- трансферабельні; - нетрансферабельні
7	За розміром платежу	- системи пікоплатежів; - системи мікроплатежів; - системи макроплатежів

Джерело: сформовано авторами на основі [39], [72]

Проведена систематизація допомогла зрозуміти, що в основному науковці виділяють два види електронних грошей: на картковій основі та на програмній основі. Хоча більшість не виділяють конкретної класифікаційної ознаки, а в деяких через різне трактування сутності при класифікації виділено зовсім різні класифікаційні ознаки.

Електронні гроші, створені на основі карток, представлені у вигляді пластикової картки, подібної до звичайної платіжної. Її особливістю є можливість поповнення грошовими коштами, які зберігаються у вигляді цифрових даних у пам'яті вбудованого мікропроцесора.

На СТОВ “Агрофірма “Оржицька” для цього потрібно встановити спеціальне обладнання для зчитування даних з картки, поповнити рахунок через пристосований для цього термінал, скористатися платіжною картою або здійснити поповнення за допомогою мобільного телефону.

Електронні гроші на основі карток часто плутають із звичайними платіжними картками, хоча між ними є значні відмінності. Як зазначає В. Чечель у своєму дослідженні, основна різниця полягає в тому, що користувачу карткових електронних грошей не обов'язково мати банківський рахунок. Тоді як платіжна картка слугує засобом доступу до банківського рахунку, через який відбувається переказ коштів між рахунками, електронні гроші на картковій основі мають бути попередньо оплачені.

Це означає, що користувач перераховує певну суму зі свого рахунку на картку. Емітент картки визначає максимальну суму поповнення, зазвичай обмежуючи її невеликими розмірами. Операції з картою можуть здійснюватися лише в межах наявного на ній залишку [83].

Для другого виду електронних грошей характерно те, що вони створені на основі програмування, не мають фізичної форми, тобто це кодовий запис даних, який зберігається на сервері емітента, тому їх ще називають мережевими грошима. Такий вид грошей найчастіше використовується для оплати товарів через мережу Інтернет. Доступ до “мережевих грошей” здійснюється через електронний кабінет після авторизації на сайті системи електронних грошей.

Останніми роками поряд з електронними грошима, що функціонують на основі карток та програмування, стрімко розвиваються мобільні системи електронних грошей. У таких системах доступ до попередньо поповненого рахунку здійснюється через мобільний телефон за допомогою відповідних технологій.

Завдяки цьому користувачі можуть оплачувати комунальні послуги, телебачення, перераховувати кошти на банківські картки та виконувати інші фінансові операції безпосередньо з телефону. Хоча в Україні ринок електронних грошей через мобільні мережі наразі не отримав широкого розвитку, цей напрямок має значний потенціал для подальшого зростання.

На основі проведеного аналізу нами сформовано узагальнену класифікацію електронних грошей (табл. 1.7) та визначено основні напрями її

застосування в бухгалтерському обліку й контролі відповідних операцій (табл. 1.8).

Таблиця 1.7

Класифікація електронних грошей відповідно до бухгалтерського обліку

№ з/п	Класифікаційні ознаки	Види електронних грошей	Характеристика
1	За технічним походженням	- на картковій основі;	Електронні гроші представлені у вигляді пластикової картки
		- на програмній основі;	Електронні гроші, які не мають фізичної форми, тобто це кодовий запис даних, який зберігається на сервері емітент. Доступ здійснюється через особистий кабінет з авторизацією в системі
		- на основі мереж мобільного зв'язку	Доступ до наперед оплаченого рахунку здійснюється за допомогою мобільного рахунку оператора
2	За валютою електронних грошей	- виражені в національній валюті;	Електронні гроші емітовані в національній валюті (гривні)
		- виражені в іноземній валюті	Електронні гроші емітовані в іноземній валюті (євро, долар та інше)
3	За можливістю ідентифікації власника	- анонімні;	Не потребує ідентифікації користувача електронних грошей
		- персоніфіковані	Потребує повної ідентифікації користувача електронних грошей
		- частково персоніфіковані	Потребує мінімальної ідентифікації користувача електронних грошей
4	За місцем реєстрації емітента	- випущені резидентом;	Емітентом є резидент
		- випущені нерезидентом	Емітентом є нерезидент країни, в якій вони використовуються
5	За ознакою трансферабельності	- трансферабельні;	Електронні гроші можуть безперешкодно обмінюватися між кінцевими користувачами
		- нетрансферабельні	Обмін електронними грошима між кінцевими користувачами має обмеження, після одного циклу здійснюється обов'язкове погашення

Джерело: сформовано авторами на основі [39], [83], [72]

Виділення зазначених видів електронних грошей є доцільним для забезпечення оптимального вибору, що може принести максимальні вигоди у майбутньому.

Класифікаційні ознаки, які були представлені, допоможуть спростити та оптимізувати організацію процесу використання електронних грошей, їх контроль, а також методику обліку операцій з ними.

Таблиця 1.8

Вплив класифікації електронних грошей на бухгалтерський облік та контроль

№ з/п	Класифікаційна ознака	Види електронних грошей	Використання класифікації в бухгалтерському обліку
1	2	3	4
1	За технічним походженням	- на картковій основі; - на програмній основі; - на основі мереж мобільного зв'язку	Ця класифікаційна ознака впливає на структуру синтетичного й аналітичного обліку, дозволяючи відстежувати наявність і рух електронних грошей для кожного їх виду
2	За валютою електронних грошей	- виражені в національній валюті; - виражені в іноземній валюті	Наявність електронних грошей в іноземній валюті зобов'язує бухгалтера приділяти особливу увагу законодавчим нормам валютного регулювання, щоб уникнути помилок у відображенні відповідних операцій в обліку
3	За можливістю ідентифікації власника	- анонімні; - персоніфіковані - частково персоніфіковані	Впливає на організацію процесу використання електронних грошей, зокрема потребує збору даних про підприємство та їх передачі для ідентифікації користувача або продавця в системі електронних платежів
4	За місцем реєстрації емітента	- випущені резидентом; - випущені нерезидентом	Вибір підходу до організації та методики обліку операцій з електронними грошима залежить від того, чи є емітент цих грошей резидентом чи нерезидентом
5	За ознакою трансферабельності	- трансферабельні; - нетрансферабельні	Вибір конкретної системи електронних грошей, що впливає на організацію їх використання підприємством, залежить від цілей, які планується досягти за допомогою цих грошей

Джерело: сформовано авторами на основі [72]

Застосування цієї класифікації допоможе організувати інформацію про операції з електронними грошима таким чином, що в подальшому вона буде корисною для прийняття управлінських рішень стосовно доцільності та результатів використання.

1.3. Історичний розвиток та сучасні тенденції електронних грошей у світовій практиці

Десятиліття після виникнення Інтернету відзначилося спробами запровадження нової фінансової епохи. Основною революційною зміною

останніх двох десятиліть є перехід грошей від традиційної паперової форми до електронної. Це відкриває новий етап у розвитку грошових систем. Водночас, в електронних грошах зберігаються всі функції безготівкових банківських грошей, але в той же час вони набувають ознак давно забутих приватних грошей, поєднуючи у собі нові технології з елементами старих економічних практик.

Починаючи з 1918 року, в якому було здійснено перший телеграфний переказ для проведення клірингу між федеральними резервними банками США, можна сказати, почався розвиток електронного грошового обігу.

Наступний етап у електронізації грошової сфери відбувся у 1960-1970 рр. з переведенням банківського сектору на електронну основу оптових платежів, появою кредитних та дебетових карток, автоматизованих розрахункових палат, використання систем електронних трансфертів, а також появою клірингових розрахункових систем. Зокрема, у 1960 році у США з'явилися перші системи електронної комерції, стандарти електронного обміну даними між організаціями - Electronic Data Interchange (EDI). Водночас, у Англії виник стандарт обміну даними в міжнародних торгових організаціях, який включав набір специфікацій, форматів і протоколів - Tradacoms. General-purpose Trade Data Interchange (GTDI) [9]. Поява даних стандартів та систем заклало ґрунтовну основу для побудови електронної комерції, сприяло оптимізації системи управління платежами в банківському секторі, зниженню кредитних і розрахункових ризиків у сфері великих транзакцій, стимулювало розробку нових фінансових продуктів і розширення можливостей доступу до них.

У 1980 р. з'явилися електронний обмін документами і електронний підпис. У цей період американський науковець Девід Чаум запропонував концепцію електронних грошей. Важливим етапом для розвитку цієї ідеї стало створення ним двох криптографічних операцій, які дозволили забезпечити, по-перше, анонімність транзакцій, по-друге, захист від шахрайства, а також, по-третє, облік електронних коштів [88]. "Сліпий" цифровий підпис дозволяє підписати документ, не бачачи його вмісту, а технологія «поділу секрету»

забезпечує контроль подвійного витрачання, тобто запобігає повторному використанню того ж токена електронної валюти.

Істотний внесок у розвиток електронного грошового обігу зробив експеримент, проведений компанією Девіда Чаума. Його компанія заснувала перший електронний банк — DigiCash, що був створений у жовтні 1984 року з початковим капіталом у вигляді мільйона незабезпечених "кібербаксів". Експеримент виявився успішним, і вже через рік банк випускав приблизно по пів мільйона "кібербаксів", розподіляючи близько ста одиниць на особу.

До середини 1995 року вже готувалися до запуску 26 подібних систем. Більшість із них обрали формат електронних чеків для проведення операцій. До 1996 року ці проекти привернули увагу таких великих гравців у сфері електронних платежів, як Visa, MasterCard, Microsoft та Citibank [80].

Запровадження систем електронного доступу до рахунків у середині 1990-х та поява електронних грошей у другій половині цього десятиліття знаменували початок четвертого етапу електронізації обігу коштів. У 1990 році був введений новий стандарт, який забезпечив можливість передачі транзакцій за допомогою безпечних електронних поштових протоколів. Завдяки розробкам Тіма Бернерса-Лі в цей час інтернет став доступним широкому загалу.

З часу появи електронних грошей на початку 1990-х років вони зазнали значної еволюції. Роздрібні компанії, зокрема американська мережа 7-Eleven, стали одними з перших, хто розпочав емісію електронних грошей. Протягом 1996-2000 років було реалізовано понад двісті проектів із розробки платіжних систем на базі електронних грошей, більшість із яких мала експериментальний і локальний характер. Серед найвідоміших електронних гаманців, створених на основі карток, варто відзначити Mondex, Proton, VISA Cash, GeldKarte та інші.

У сучасному світі, який стрімко розвивається, електронні гроші набувають все більшого поширення, стаючи важливим елементом глобальної фінансової системи.

З 1 грудня 2022 року Резервний банк Індії (RBI) запустив пілотний проєкт для тестування роздрібною цифровою рупією. У рамках проєкту планується

залучити "обмежену групу користувачів" із числа споживачів та мерчантів у містах Мумбаї та Нью-Делі. Поширення CBDC буде здійснюватися через банки-посередники. Вже беруть участь такі банки, як State Bank of India, ICICI Bank, Yes Bank і IDFC First Bank, і планується підключення ще чотирьох кредитних установ для операцій з цифровою рупією через гаманці, запропоновані банками-партнерами проєкту [47].

Національний банк Казахстану (НБК) успішно завершив другу фазу тестування платформи цифрового тенге, що підкреслює важливість впровадження CBDC. В рамках цього етапу було проведено випробування, до яких долучилися реальні користувачі та торгові компанії. Станом на жовтень 2022 року було здійснено понад 3500 транзакцій. Запуск цифрового тенге через спеціальний додаток має на меті покращити доступ до фінансових послуг, дозволяючи проводити платежі навіть без підключення до Інтернету. Це також забезпечить нові можливості для створення інноваційних фінансових продуктів, підвищить ефективність державних витрат і зменшить витрати на транскордонні платежі [43].

Центральний банк Бразилії планує випустити цифровий реал (CBDC) у 2024 році після завершення пілотної програми з фінансовими установами, спрямованої на інтеграцію цифрової валюти. Впровадження CBDC стимулюватиме банки до токенизації активів, що дозволить покращити ефективність та знизити витрати в процесах розрахунків, аудиту та фінансування. Це нововведення не порушить монетарну політику та не завдасть шкоди банківській системі [4].

Центральний банк Нігерії (CBN) запровадив обмеження на зняття готівки з метою сприяння популяризації цифрової валюти eNaira. Згідно з новими правилами, для фізичних осіб та організацій встановлені ліміти на зняття коштів у розмірі 100 000 найр (приблизно \$225) та 500 000 найр (приблизно \$1125) на тиждень. Якщо ці ліміти перевищуються, застосовуються штрафи у вигляді комісії 5% і 10% відповідно. Зняття готівки через банкомати обмежене до 100 000 найр на тиждень, з максимальним лімітом 20 000 найр (\$45) на день.

Також встановлені обмеження для POS-терміналів, що становлять 20 000 найр (\$45) на день. Ці заходи спрямовані на популяризацію безготівкових розрахунків і стимулювання використання eNaira, інтернет-банкінгу та мобільних додатків [40].

Японський банк, разом з трьома найбільшими банками країни, розпочне пілотний проєкт для тестування національної цифрової валюти (CBDC). Головним завданням цього проєкту є вивчення питань, пов'язаних із введенням і виведенням CBDC з банківських рахунків. Тести також будуть включати використання цифрової єни в умовах відсутності інтернет-зв'язку, враховуючи можливі катастрофи та інші надзвичайні ситуації. Рішення щодо впровадження CBDC буде прийнято до 2026 року після всебічного тестування [87].

Народний банк Китаю (НБК) змінив умови поширення цифрового юаня, запропонувавши учасникам завантажити мобільний гаманець, сумісний з e-CNY, щоб прискорити процес впровадження. Хоча національна цифрова валюта ще не доступна по всій країні, її тестування проводиться в ряді фінансових центрів, таких як Пекін, Шанхай та Шеньчжень. На відміну від попередніх пілотних проєктів, які проводилися з e-commerce платформами, такими як JD.com, новий етап дозволить громадянам використовувати цифровий юань за власним розсудом [46].

Як бачимо, сучасні тенденції вказують на інтенсивний розвиток CBDC (центрально-банківських цифрових валют), що є частиною глобальної фінансової трансформації. Країни активно тестують та впроваджують ці валюти з метою зниження транзакційних витрат, підвищення доступності фінансових послуг і забезпечення більшого контролю за грошовими потоками. Попри позитивні зміни, такі як зниження витрат і полегшення міжбанківських операцій, розвиток цифрових грошей також вимагає уважного ставлення до питань безпеки, конфіденційності та регулювання.

Висновки до розділу 1

У результаті дослідження теоретичних аспектів організації та методики обліку і контролю електронних грошей можна зробити висновок, що ефективно управління обліком електронних грошей є критичним елементом для забезпечення прозорості та стабільності фінансових систем. Визначення поняття та сутності електронних грошей як об'єкта обліку, а також їх класифікація для бухгалтерських цілей, дозволяє точніше регулювати та контролювати їх обіг. Це, у свою чергу, допомагає знизити фінансові ризики, пов'язані з їх використанням, і підтримувати належний рівень безпеки у фінансових операціях. Важливо також зазначити, що сучасні тенденції в електронному грошовому обігу вимагають гнучкості у підходах до їх обліку та контролю, з огляду на постійно змінювані технологічні та регуляторні вимоги.

Історичний розвиток електронних грошей, як показано у розділі, свідчить про значні досягнення в цій сфері, а також про важливість адаптації облікових методик до нових реалій. Врахування світового досвіду впровадження цифрових валют і відповідних стандартів дає можливість удосконалити практики національних систем, підвищуючи їх ефективність і безпеку. Врахування інноваційних технологій дозволяє покращити контроль за електронними коштами, що в майбутньому сприятиме більш ефективному використанню електронних грошей на міжнародному рівні.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ

2.1. Організаційно-економічна характеристика об'єкта дослідження

Підприємство “Агрофірма “Оржицька” являє собою сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю. Воно розташоване в селі Тарасенкове, Лубенського району, Полтавської області.

СТОВ “Агрофірма “Оржицька” створене у 2000 році на базі однойменного радгоспу “Оржицький”. Агрофірма розташована в зоні лісостепу, ґрунтово-кліматичні умови якої сприятливі для господарювання. Датою реєстрації товариства є 17 березня 2000 року.

Засновниками підприємства є Самойленко Володимир Іванович (31 003,00 грн), Голінько Надія Іванівна (31 003,00 грн), Несен Валентин Володимирович (33 423,00 грн), Несен Ганна Михайлівна (149 450,00 грн) (Рис. 2.1). В даний момент директором є Несен Валентин Володимирович.

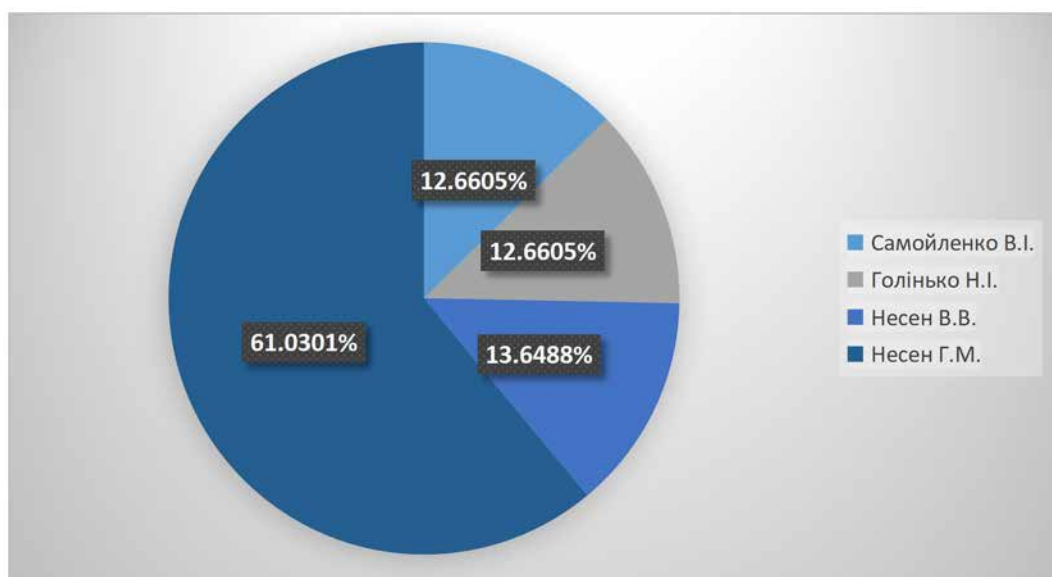

Рис. 2.1. Розміри внесків до статутного капіталу засновників в СТОВ "Агрофірма "Оржицька", грн/%

Основним видом діяльності, яким займається підприємство, є розведення великої рогатої худоби молочних порід. Також є інші види діяльності, якими займається агрофірма. Зокрема це:

- вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур;
- вирощування овочів і баштанних культур, коренеплодів і бульбоплодів;
- розведення іншої великої рогатої худоби та буйволів;
- розведення інших тварин;
- допоміжна діяльність у рослинництві;
- допоміжна діяльність у тваринництві;
- післяурожайна діяльність;
- виробництво м'яса;
- виробництво м'ясних продуктів;
- виробництво олії та тваринних жирів;
- виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості;
- виробництво макаронних виробів і подібних борошняних виробів;
- виробництво цукру;
- оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин;
- оптова торгівля живими тваринами;
- вантажний автомобільний транспорт.

СТОВ "Агрофірма "Оржицька" діє на основі статуту. Підприємство є юридичною особою з окремим майном, окремим балансом, банківським рахунком, круглою печаткою та кутовою печаткою із найменуванням.

СТОВ "Агрофірма "Оржицька" має такі основні підрозділи:

1. Адміністрація;
2. Бухгалтерія та плановий відділ;
3. Відділ тваринництва.

Станом на 31 грудня 2023 року середньооблікова чисельність працівників, визначена в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади,

становить 313 осіб. Засновники підприємства формують трудовий колектив на контрактній основі або іншій основі з громадянами відповідно до чинного законодавства.

На СТОВ “Агрофірма “Оржицька” впроваджено автоматизовану форму обліку, яка здійснюється за допомогою комп'ютерної програми “1С: Підприємство” для ведення бухгалтерського обліку, та програмою М.Е.Дос для електронного документообігу.

Для організації ведення бухгалтерського обліку у бухгалтерії СТОВ “Агрофірма “Оржицька” використовується журнально-ордерна система обліку, використовуючи форми журналів-ордерів та інших облікових реєстрів, затверджених наказом Міністерства аграрної політики України № 390 від 04.06.2009 р. [63], або ж розроблених фахівцями підприємства й адаптовані бухгалтерією до нової системи обліку. Для повної та реальної картини здійснюваних господарських операцій та їх результатів головному бухгалтеру дозволяється своїм розпорядженням затверджувати додаткову систему субрахунків і реєстрів аналітичного обліку.

Для регламентування основних принципів ведення бухгалтерського обліку та визначення порядку облікових операцій, документообіг та методи оцінки активів і зобов'язань на підприємстві розроблено Наказ про облікову політику та Положення про організацію бухгалтерського обліку та облікову політику

В наказі про облікову політику СТОВ “Агрофірма “Оржицька” затверджено та відображено:

- робочий план рахунків бухгалтерського обліку;
- форми первинних облікових документів;
- порядок проведення інвентаризації активів та зобов'язань;
- методи оцінки активів та зобов'язань;
- правила документообігу та технологія обробки облікової інформації;
- порядок контролю за господарськими операціями;
- інші рішення, необхідні для організації бухгалтерського обліку.

Майно підприємства включає основні фонди, оборотні кошти та інші цінності, і його вартість відображається у балансі господарства.

За наведеними даними в таблиці 2.1 можна зробити висновок, що у 2023 році порівняно з 2021 роком вартість майна підприємства зросла на 27 274 тис. грн., або на 16%. При цьому необоротні активи зросли на 1 098 тис. грн. (1,6%), а оборотні активи - на 26 176 тис. грн. (26%). Отже, в структурі зміни майна припадає на збільшення оборотних активів. У підсумку питома вага необоротних активів у майні зменшилась з 40,9% до 35,8%, а оборотні активи збільшились з 59,1% до 64,2%. Необоротні активи підприємства представлені, насамперед, основними засобами, вартість яких знизилась на 3 378 тис. грн., або на 7,1%.

Таблиця 2.1

Аналіз структури та динаміки майна СТОВ “Агрофірма “Оржицька”,
2021 – 2023 рр.

№ п/п	Види активів (майно)	Роки						Відхилення (+;-) 2023 р. до 2021 р.		
		2021 р.		2022 р.		2023 р.		Суми; тис. грн	Пито мої ваги	У %
		Сума, тис. грн	У % до підсумку	Сума, тис. грн	У % до підсумку	Сума, тис. грн	У % до підсумку			
	Майно - всього	170288	100	176883	100	197562	100	27274	-	16,0
1.	Необоротні активи	69623	40,9	64779	36,6	70721	35,8	1098	-5,1	1,6
1.1	Основні засоби	47647	28,0	42469	24,0	44269	22,4	-3378	-5,6	-7,1
2.	Оборотні засоби	100665	59,1	112104	63,4	126841	64,2	26176	5,1	26,0
2.1	Оборотні виробничі фонди	39394	23,1	45124	25,5	46398	23,5	7004	0,4	17,8
2.2	Виробничі запаси	31113	18,3	31970	18,1	27807	14,1	-3306	-4,2	-10,6
2.3	Фонди обігу	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.4	Готова продукція та товари	19393	11,4	19026	10,8	32372	16,4	12979	5	66,9
2.5	Поточна дебіторська заборгованість	10484	6,2	13100	7,4	18524	9,4	8040	3,2	76,7
2.6	Грошові кошти і поточні фінансові інвестиції	562	0,3	2884	1,6	1740	0,9	1178	0,6	209,6

Джерело: складено авторкою на основі фінансової звітності СТОВ “Агрофірма “Оржицька” за 2021 – 2023 рр. (Додатки Б.1 та Б.2)

Також нами було проведено аналіз структури та динаміки фінансових результатів СТОВ “Агрофірма “Оржицька” (див. табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Аналіз структури та динаміки фінансових результатів СТОВ “Агрофірма
“Оржицька” за 2021 – 2023 рр.

№ п/п	Показники	2021 р.		2022 р.		2023 р.		У % до 2021 р.
		Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %	
1.	Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	127534	x	129583	x	125930	x	98,7
2.	Чистий дохід (виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	127534	x	129583	x	125930	x	98,7
3.	У % до доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	x	100	x	100	x	100	x
4.	Операційні витрати	184344	100	179490	100	195390	100	106,0
	У тому числі:							x
	А) матеріальні витрати;	122759	66,6	115604	64,4	131193	67,1	106,9
	Б) витрати на оплату праці;	24130	13,1	25608	14,3	27377	14,0	113,5
	В) відрахування на соціальні фонди;	5243	2,8	5570	3,1	5941	3,0	113,3
	Г) інші операційні витрати	22862	12,4	22886	12,8	22655	11,6	99,1
5.	Валовий прибуток (збиток)	7306	x	19913	x	15047	x	206,0
6.	У % до доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	X	5,4	X	15,4	x	11,9	x
7.	Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	683	x	7215	x	5843	x	855,5
8.	Чистий прибуток (збиток)	683	x	7215	x	5843	x	855,5
9.	У % до доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	x	0,5	x	5,6	x	4,6	x

Джерело: складено авторкою на основі фінансової звітності СТОВ “Агрофірма “Оржицька” за 2021 – 2023 рр. (Додатки Б.3 та Б.4)

Провівши аналіз даних таблиці “Аналіз структури та динаміки фінансових результатів СТОВ “Агрофірма “Оржицька” за 2021-2023 рр.”, можна зробити висновок, що протягом 2021-2023 рр. дохід від реалізації досяг найвищого значення у 2022 році (129 583 тис. грн), тобто порівняно з 2021 роком зріс всього на 1,6%.

В свою чергу чистий прибуток також набув найбільшого значення у 2022 році (7 215 тис. грн), що на 956,4% більше ніж у 2021 році.

2.2. Методологічні аспекти відображення електронних грошей у обліковій політиці підприємств

Питання організації бухгалтерського обліку загалом досліджували такі українські науковці, як О.Ю. Акименко [1], Р.О. Костирко [21], В.А. Кулик [26], К.С. Сурніна, М.В. Богосян [79]. Дослідженню окремих аспектів організаційно-методичного забезпечення бухгалтерського обліку грошових коштів та операцій з електронними грошима присвячено праці І.М. Пліско [48], М.А. Радченка [67], П.О. Сахарова [70], І.М. Вигівської, С.М. Семйон [6], О.В. Мельниченко [31]. Роботи цих вчених є важливими для розвитку систем безготівкових розрахунків і вдосконалення бухгалтерського обліку. Однак подальші дослідження у сфері організаційно-методичного забезпечення обліку електронних грошей як сучасного об'єкта обліку є необхідними для повнішого висвітлення цього питання.

Питання регулювання бухгалтерського обліку електронних грошей залишається недостатньо дослідженим, що проявляється у відсутності цілісного організаційно-методичного забезпечення їх обліку. На нашу думку, існує потреба у розробці такого забезпечення, оскільки це сприятиме практичному впровадженню норм чинного законодавства, а також забезпеченню методичних інструментів для обліку електронних грошей та повного розкриття інформації про них.

Якість та своєчасність інформації залежить від ефективної організації бухгалтерського обліку. Тому для кожного суб'єкта господарювання важливо отримувати дані про джерела надходжень, причини витрат, а також фактори, що впливають на зміцнення або ослаблення фінансового стану підприємства. Інформація про електронні гроші, як основа для прийняття управлінських рішень, повинна бути оперативною, достовірною і повно відображати рух та наявність електронних коштів на підприємстві. У зв'язку з цим, при організації обліку необхідно дотримуватись принципів бухгалтерського обліку, що забезпечить якісне відображення інформації у фінансовій звітності.

Законодавчо принципи бухгалтерського обліку затверджені у Законі України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” [52] та Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” [57] та їх застосування під час відображення операцій з електронними грошима в бухгалтерському обліку забезпечить повноту, достовірність та правильність представлення інформації про них користувачам (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Застосування принципів бухгалтерського обліку під час відображення операцій з електронними коштами

№ з/п	Принцип	Застосування в обліку електронних грошей
1	Обачність	Операції з електронними коштами необхідно відображати згідно з положеннями, затвердженими в обліковій політиці, щоб уникнути можливого завищення доходів або заниження витрат у майбутньому
2	Повне висвітлення	Фінансова звітність містить повну інформацію про електронні кошти, що використовуються на підприємстві
3	Автономність	Електронні гроші (на програмній основі, на основі карток чи на основі мереж мобільного зв'язку) повинні бути зареєстровані на ім'я підприємства, а не фізичної особи. Відтак, правила та обмеження їх використання слід застосовувати відповідно до юридичної особи
4	Послідовність	Щорічне застосування затверджених на підприємстві положень облікової політики щодо використання електронних грошей
5	Безперервність	Інформація про рух електронних грошей відображається, виходячи з припущення про безперервність діяльності підприємства
6	Нарахування та відповідність доходів і витрат	Для визначення фінансового результату за звітний період слід порівняти доходи цього періоду з витратами, понесеними для отримання цих доходів, пов'язаних із використанням електронних коштів
7	Превалювання сутності над формою	Операції з електронними грошима відображаються на основі первинних документів, які підтверджують їх виконання, навіть якщо час їх реєстрації може відрізнятись від часу оформлення юридичних документів
8	Історична (фактична) собівартість	Електронні гроші є монетарною статтею та оцінюються за їх номінальною вартістю
9	Єдиний грошовий вимірник	В Україні законодавство дозволяє емітувати електронні гроші виключно в гривні
10	Періодичність	Потреба розподілу діяльності підприємства на звітні періоди для підготовки фінансової та внутрішньої звітності

Джерело: розроблено авторами на основі [52], [57]

Дотримання основних принципів бухгалтерського обліку при відображенні операцій з електронними грошима гарантує повноту та достовірність інформації про них у фінансовій звітності, що сприятиме прийняттю обґрунтованих та ефективних рішень зацікавленими користувачами.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” також містить якісні характеристики фінансової звітності, що безпосередньо мають вплив на формування інформації, яка відображається у статтях звітності. Вплив на формування статті звітності щодо електронних грошей відображено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Вплив якісних характеристик фінансової звітності на формування інформації
про електронні гроші

№ з/п	Якісна характеристика фінансової звітності	Вплив на формування інформації про електронні гроші
1	Інформація, яка наводиться у фінансовій звітності, повинна бути дохідлива і зрозуміла її користувачам	Інформація про електронні гроші, відображена у фінансовій звітності, повинна бути зрозумілою, читабельною, та містити ключові компоненти, необхідні для ухвалення управлінських рішень на її основі
2	Фінансова звітність повинна містити лише доречну інформацію, яка впливає на прийняття рішень користувачами, дає змогу вчасно оцінити минулі, теперішні та майбутні події, підтвердити та скоригувати їхні оцінки, зроблені у минулому	Для управлінських потреб слід розкрити інформацію щодо ефективності використання різних видів електронних грошей, щоб надалі вдосконалити умови їх використання
3	Фінансова звітність повинна бути достовірною. Інформація, наведена у фінансовій звітності, є достовірною, якщо вона не містить помилок та перекручень, які здатні вплинути на рішення користувачів звітності	Для забезпечення достовірності інформації про електронні гроші, відображеної у фінансовій звітності підприємства, необхідно налагодити ефективний та своєчасний внутрішній контроль за її відображенням у бухгалтерському обліку
4	Фінансова звітність повинна надавати можливість користувачам порівнювати: - фінансові звіти підприємства за різні періоди; - фінансові звіти різних підприємств	Інформація про операції з електронними грошима, що відображається у фінансовій звітності, повинна формуватися відповідно до методичних положень облікової політики підприємства

Джерело: розроблено авторами на основі [57]

Дотримання встановлених принципів бухгалтерського обліку та якісних характеристик фінансової звітності щодо електронних грошей забезпечує такі

переваги: своєчасне та коректне визнання електронних грошей у складі об'єктів бухгалтерського обліку, їх точну ідентифікацію у фінансовій звітності, достовірне оцінювання вартості електронних грошей як частини активів підприємства, а також формування інформації про фінансовий стан підприємства. Крім того, забезпечується правильна класифікація електронних грошей і відображення результатів операцій з ними, а також чітке визначення обсягу інформації, що має бути розкрита у звітності.

Для повноти обліку операцій з електронними грошима необхідно також належно організувати обліковий процес: визначити та закріпити процедури обліку, встановити логіку виконання операцій і розподілити функціональні обов'язки серед облікових працівників. Це дозволить забезпечити раціональну організацію бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима.

На думку К.С. Сурніної та М.В. Богосяна раціональна організація “дозволяє удосконалювати документування господарських операцій і документообіг, обробку інформаційних даних, у бухгалтерському обліку, ефективно використовувати робочий час облікових працівників, здійснювати точний, своєчасний і дієвий облік при найменших витратах сил і коштів на його ведення, забезпечує узгоджену ритмічну працю на всіх етапах облікового процесу” [79].

Облікова політика є ключовим документом, який визначає порядок ведення обліку, вибір методів та принципів, що дозволяють відображати господарські операції з урахуванням специфіки його діяльності та чинного законодавства.

При розробці облікової політики СТОВ “Агрофірма “Оржицька” щодо відображення операцій з електронними грошима необхідно забезпечити її відповідність чинним нормативним актам, які регулюють ці операції. Адже нормативні документи встановлюють правила обігу електронних грошей в Україні, зокрема обмеження щодо емітентів, граничні суми на електронному гаманці та інші важливі аспекти. Тому врахування цих обмежень є важливим для уникнення суперечностей між обліковою політикою та нормативними

вимогами, що сприятиме формуванню достовірної та повної інформації про електронні гроші для користувачів.

Згідно із Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” облікова політика - це “сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності” [52]. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 “Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки” поняття облікова політика визначає як “конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб’єктом господарювання при складанні та поданні фінансової звітності” [37].

Отже, облікова політика повинна регулювати особливості відображення операцій з електронними грошима, щоб забезпечити формування достовірної й правдивої інформації про них у фінансовій звітності. Далі подано різні трактування поняття “облікова політика” в різних літературних джерелах (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Трактування поняття “облікова політика” в різних літературних джерелах

№ з/п	Джерело	Визначення
1	2	3
1	Нестеренко І., Ковалевська Н. [41]	вибір підприємством конкретних методик, технік, форм для організації, ведення, управління обліком та формування фінансової звітності, виходячи з встановлених правил та особливостей діяльності підприємства (організаційних, технологічних, чисельності й кваліфікації облікових кадрів, рівня технічного оснащення бухгалтерії, кількості підрозділів тощо)
2	Черній М.Я. [82]	сукупність принципів та правил, що регламентують методичні та організаційні засади ведення бухгалтерського обліку на підприємстві в умовах чинної нормативної бази на даний момент
3	Годнюк І., Шевчук Н. [8]	сукупність принципів, методів, процедур, способів організації та ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності, що обираються суб’єктом господарювання самостійно з врахуванням особливостей його діяльності і впливають на ефективність його діяльності та знаходять своє відображення у наказі про облікову політику
4	Король Г.О., Ізвекова І.М., Ясногор О.О. [48]	сукупність можливих принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством із метою раціоналізації та спрощення облікового процесу для складання та подання фінансової звітності, а також для підвищення ефективності діяльності підприємства

Продовження таблиці 2.5

1	2	3
5	Чечель В. [83]	сукупність дій щодо вибору альтернативних варіантів під час формування методичних прийомів, способів і процедур організації та ведення бухгалтерського обліку господарських операцій відповідно до вимог чинного законодавства та затверджуватися у внутрішніх, розпорядчих документах підприємства

Джерело: сформовано авторами на основі [8], [41], [48], [82], [83]

Отже, на основі вищенаведених трактувань можна зробити висновок, що облікова політика - це комплекс методик, принципів, процедур та методів, що визначають порядок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, включаючи операції з електронними грошима, з метою забезпечення повноти й достовірності інформації.

Формування положень облікової політики щодо операцій з електронними грошима спрямоване на досягнення таких цілей:

- зміцнення фінансового стану підприємства шляхом оптимізації грошових потоків через ефективне використання електронних грошей і впорядковану організацію їх обліку;

- вибір найефективнішого типу електронних коштів для зниження витрат на їх обслуговування.

Досягнення визначених цілей можливе за умови затвердження СТОВ “Агрофірма “Оржицька” положень облікової політики щодо електронних грошей та забезпечення їх постійного дотримання відповідно до принципу послідовності.

Ще одним важливим елементом організаційного забезпечення бухгалтерського обліку є розробка посадових інструкцій для бухгалтерів, зокрема в нашому випадку для бухгалтера, відповідального за облік грошових коштів (у частині електронних грошей). Відтак, створення ефективного організаційного забезпечення обліку операцій з електронними грошима потребує формування або доповнення посадової інструкції для цього бухгалтера, в якій мають бути визначені перелік завдань, права, обов’язки,

сфера його відповідальності та взаємовідносини з іншими працівниками підприємства. Це сприятиме точному відображенню інформації про електронні гроші та покращить якість внутрішньої комунікації між працівниками підприємства.

В процесі організації обліку електронних грошей в посадовій інструкції бухгалтера з обліку грошових коштів (Додаток Б.5) необхідно передбачити такі обов'язки щодо облікового відображення електронних грошей. Бухгалтер повинен:

- складати заявки на емісію, первинні документи для руху та заявки на погашення електронних грошей;
- отримувати виписки з платіжних систем і банківські виписки;
- вести аналітичний і синтетичний облік операцій з електронними грошима як у національній, так і іноземній валютах, відображаючи їх у регістрах бухгалтерського обліку;
- готувати звітність для внутрішніх та зовнішніх користувачів;
- наприкінці звітного періоду звіряти обороти по рахунках обліку електронних грошей;
- перевіряти правильність і законність оформлення документів та звітів, їхній арифметичний підрахунок і наявність прикладених первинних документів.

Бухгалтер також несе відповідальність за неналежне виконання або невиконання своїх посадових обов'язків, помилки чи бездіяльність, відмову від прийняття рішень у межах своєї компетенції, невиконання або часткове виконання функціональних обов'язків, правопорушення, допущені під час виконання своїх завдань, нанесення матеріальної шкоди, а також за збереження та доступ до електронних грошей.

2.3. Документальне забезпечення обліку електронних грошей

Для підприємства, яке працює з електронними грошима, важливо оперативно та ефективно адаптуватися до змін в інформаційно-комп'ютерному

середовищі. Для забезпечення повного та достовірного облікового відображення операцій з електронними грошима необхідно не лише створити автоматизоване робоче місце для збору та надання внутрішнім користувачам інформації, а й розробити ефективну методику їх обліку.

Сучасний український ринок електронних грошей швидко розвивається. Зростання використання електронних грошей в країні вимагає більш глибокого вивчення методичних підходів до їх облікового відображення. Питання щодо окремих аспектів обліку операцій з електронними грошима розглядають у своїх дослідженнях такі вчені та науковці: С.Ф. Легенчук, А.П. Семенець [27], І.М. Пліско [48], А. С. Стовпова [78], Г. М. Воляник, В. П. Мороз [7], Л. В. Гуцаленко, З. М. Делейчук [10], В. Чечель [83] та ін.

Зважаючи на значний вклад досліджень згаданих вчених, все ж вважаємо, що у зв'язку із стрімким розвитком законодавства, необхідно ретельно дослідити облікове відображення операцій з електронними грошима, особливо в частині їх руху, щоб створити надійну теоретичну та практичну базу для облікового забезпечення.

Враховуючи недоопрацьованість методик обліку електронних грошей, є потреба в глибшому дослідженні організаційно-методичних аспектів їх обліку. Вважаємо доцільним проводити ці розробки, спираючись на елементи методу бухгалтерського обліку, що дозволить систематизувати їх застосування в організації бухгалтерського обліку.

На рис. 2.2 відображено загальну схему використання елементів методу бухгалтерського обліку для відображення наявності та руху електронних грошей, а також визначено напрямки організаційного забезпечення застосування цих елементів.

Відображення операцій з електронними грошима в бухгалтерському обліку розпочинається з їх реєстрації на основі первинних документів. Процес документування цих операцій спрямований на забезпечення всебічного документального супроводу використання електронних грошей на підприємстві. Для цього слід проаналізувати сукупність існуючих документів, оцінити їх

достатність і, за потреби, розробити нові форми первинних документів, які підтверджуватимуть здійснення розрахунків електронними грошима у контексті їх руху між учасниками операцій.

Рис. 2.2. Схема відображення наявності та руху електронних грошей в обліку

Документування слід розглядати як системний процес безперервного спостереження, фіксації та реєстрації господарських фактів, відображення їхніх характеристик і показників на технічних носіях інформації або у комп’ютерній системі.

Документообіг, у свою чергу - це комплекс робіт, що включає створення, перевірку, обробку та зберігання документації від моменту її складання до передачі в архів.

Документування є ключовим джерелом усієї облікової інформації підприємства і включає у себе збір документів, що складаються для реєстрації усіх господарських операцій. В офіційних визначеннях зазначено, що первинний документ виступає загальноприйнятим засобом фіксації інформації на підприємстві.

Відповідно до Положення “Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку”, первинним документом називають документ, який створений у електронній або письмовій формі та містить в собі дані про господарські операції, включаючи дозволи та розпорядження керівництва на їх проведення.

Також відповідно до п. 4 цього положення передбачено такі обов’язкові реквізити первинного документу: найменування підприємства, установи, від імені яких складений документ, назва документа (форми), дата і місце складання, зміст та обсяг господарської операції, одиниця виміру господарської операції (у натуральному та/або вартісному виразі), посади і прізвища осіб, відповідальних за здійснення господарської операції і правильність її оформлення, особистий чи електронний підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції [60].

Суть документування операцій з електронними грошима полягає у проведенні цього процесу в електронному форматі, оскільки електронні гроші переважно використовуються в онлайн середовищі для оплати товарів та послуг через Інтернет.

Згідно з ст. 9 Закону України “Про електронні документи та електронний документообіг” “електронний документообіг (обіг електронних документів) - сукупність процесів створення, оброблення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів, які виконуються із застосуванням перевірки цілісності та у разі необхідності з підтвердженням факту одержання таких документів” [54].

Для підвищення інформативності документації з обліку електронних грошей у бухгалтерському обліку необхідно визначити процедури документування операцій з електронними грошима, включаючи розробку стандартних форм для реєстрації наявності та руху цих грошей.

На сьогоднішній день відсутні стандартизовані форми первинних документів для обліку електронних грошей. Ця ситуація ускладнює процес обліку та контролю за рухом електронних коштів у підприємствах та

організаціях. Затвердження стандартних форм первинних документів є важливим кроком для забезпечення стабільності та надійності фінансової звітності в контексті використання електронних коштів у сучасному бізнесі.

Проаналізувавши дослідження та напрацювання різних вчених, що вивчали питання обліку електронних грошей, було проведено систематизацію первинних документів, які регламентують операції з електронними грошима на підприємствах, відповідно до етапів їхнього оформлення та суб'єктів їх використання (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Документальне оформлення операцій з електронними грошима

У користувача	У торговця
<i>Етап 1. Планування використання електронних грошей</i>	
Договір про надання послуг за операціями з електронними грошима	Договір про надання послуг за операціями з електронними грошима
<i>Етап 2. Надходження електронних грошей</i>	
Придбання електронних грошей - заявка про обмін грошових коштів на електронні гроші; - платіжна інструкція; - виписка банку; - виписка з системи електронних грошей; - акт обміну грошових коштів на електронні гроші	Отримання електронних грошей за товари, роботи, послуги - виписка з системи електронних грошей; - накладна, податкова накладна; - довідка про розрахунок електронними грошима між контрагентами; - квитанція
<i>Етап 3. Вибуття електронних грошей</i>	
Покупка товарів - виписка з системи електронних грошей; - накладна, податкова накладна; - довідка про розрахунок електронними грошима між контрагентами; - квитанція	Погашення електронних грошей - заявка про обмін електронних грошей на грошові кошти - виписка банку; - акт обміну електронних грошей на грошові кошти

Джерело: сформовано автором на основі [27]

Використання електронних грошей будь-яким з учасників починається укладанням відповідного договору. Між покупцем та продавцем це договір про надання послуг за операціями з електронними грошима (Додаток Б.6), який укладається при реєстрації в системі електронних платежів. Для агентів, які здійснюють розповсюдження та розрахунки, до цього договору додається угода

про розповсюдження або погашення електронних грошей, яка укладається з банком-емітентом електронних грошей [27].

Для реєстрації приймання та передачі електронних грошей рекомендованих та нормативно затверджених первинних документів на сьогодні немає, тому пропонується оформлення даних операцій такими документами: “Акт обміну грошових коштів на електронні гроші”, “Заява про обмін грошових коштів на електронні гроші” і суміжними документами, які складаються для оформлення банківських чи товарних операцій (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Запропоновані форми первинних документів

Назва документа	Характеристика
Акт обміну грошових коштів на електронні гроші (Додаток Б.7)	Містить інформацію про суму грошових коштів, які надійшли для обміну на електронні гроші, комісію, що стягується під час обміну, та суму електронних грошей, яку отримає користувач
Заявка про обмін грошових коштів на електронні гроші (Додаток Б.8)	Підтверджує запит підприємства до агента з розповсюдження щодо необхідності обміну грошових коштів на електронні гроші, включаючи визначення суми електронних грошей, яку потрібно отримати

Запропоновані форми первинних документів відповідають усім вимогам, що висуваються до складання та ведення первинних документів у бухгалтерському обліку операцій з електронними грошима.

Ці документи можуть служити для оптимізації процесу обліку та забезпечення надійності та повноти інформації, необхідної для ухвалення управлінських рішень на підприємстві.

Використання облікової інформації, що стосується документування операцій з електронними грошима на підприємстві, має вирішальне значення на шляху до ухвалення управлінських рішень. Ця інформація дозволяє аналізувати та контролювати фінансові потоки, оцінювати ефективність використання електронних грошей, а також оптимізувати стратегії фінансового управління та ризиків, щоб забезпечити стабільність та ефективність фінансових операцій підприємства.

2.4. Синтетичний та аналітичний облік електронних грошей

Зі зростанням використання електронних грошей у фінансових операціях підприємств питання їх облікового відображення стає дедалі актуальнішим. Розробка належної методики для відображення таких операцій у бухгалтерському обліку є важливою умовою для забезпечення достовірності фінансової звітності. Електронні гроші потребують спеціалізованого підходу в обліку, що враховує як юридичні, так і технологічні аспекти їх використання.

Належна організація облікового процесу дозволяє підприємствам відстежувати рух електронних коштів, забезпечувати їхню захищеність та дотримуватися вимог чинного законодавства. Це сприяє підвищенню прозорості та ефективності фінансового управління, дозволяючи користувачам облікової інформації приймати більш обґрунтовані рішення.

Для забезпечення точного відображення електронних грошей в обліку, спершу необхідно провести їх достовірну оцінку. Це включає визначення того, чи є електронні гроші активом підприємства та оцінку їхньої ліквідності.

Відповідно до Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” під “активами слід розуміти ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому”. Економічна вигода, в свою чергу, це “потенційна можливість отримання підприємством грошових коштів від використання активів” [52].

Як зазначають С. Легенчук та А. Семенець, електронні гроші, разом з готівкою та безготівковими коштами, є абсолютно ліквідним активом, і їх використання у майбутньому може призвести до економічних вигід [27]. На основі цього можна виділити такі їхні властивості:

- електронні гроші є стабільними, оскільки вони зараховуються на електронний гаманець і підкріплені реальними готівковими або безготівковими коштами, тобто мають гривневе забезпечення;

- портативні - легко переміщуються, займають мінімум місця на сервері системи електронних грошей і можуть бути використані в будь-який момент для необхідних розрахунків;

- зносостійкі - електронні гроші існують у вигляді цифрової інформації, а не паперових носіїв, що усуває фізичне зношення; важливо лише забезпечити надійність і довговічність носія цієї інформації;

- подільні - електронні гроші можна розділяти на найменші частини, що дозволяє здійснювати оплату з точністю до копійок.

Погоджуючись з вищезазначеним твердженням, вважаємо, що електронні гроші слід оцінювати так само, як і готівку чи кошти на банківському рахунку. Це означає, що електронні гроші в національній валюті відображаються за їх номінальною вартістю, без урахування витрат на їх емісію. Крім того, комісія, яку банк стягує за емісію електронних грошей, враховується як витрати у звітному періоді.

На сьогодні відповідно до Положення “Про випуск електронних грошей та здійснення платіжних операцій з ними” [59] емісія електронних грошей дозволена лише у гривні. Проте, згідно пункту 69 даного положення “споживач/користувач має право використовувати електронні гроші, випущені іноземною установою електронних грошей, як засіб платежу за товари на користь нерезидента” [59]. Отже, для того щоб отримати електронні гроші, що випущені іноземною установою, необхідно передусім придбати іноземну валюту цього нерезидента.

В Україні в економічній літературі валютні операції досить чітко ототожнюються з операціями в іноземній валюті, і, як наслідок, для обліку таких операцій застосовують норми НП(С)БО 21 “Вплив змін валютних курсів” [56]. У міжнародній практиці відмінності між валютними операціями та операціями в іноземній валюті немає, оскільки термін “Foreign Currency Transactions” об’єднує обидва поняття. Тому є можливим застосування міжнародного стандарту IAS 21 “Вплив змін валютних курсів”, на основі якого було розроблено вітчизняне НП(С)БО, для обліку валютних операцій

підприємств. Облік операцій в іноземній валюті, як і в Україні, так і за кордоном, містить чотири основні аспекти: первісне відображення операції (виникнення заборгованості); відображення статей в іноземній валюті в балансі на звітну дату: визнання курсових різниць; відображення розрахунків в іноземній валюті на дату погашення заборгованості, що виникла [73].

Оцінка електронних грошей, так само як і інших грошових коштів у іноземній валюті, проводиться відповідно до вимог НП(С)БО 21 “Вплив змін валютних курсів” [56]. Згідно з цим документом грошові кошти є монетарною статтею, що означає, що для їх облікового відображення та відповідно до принципу єдиного грошового вимірника, вони повинні бути виражені в національній валюті, що може призводити до виникнення курсових різниць [27].

Згідно з п. 7, 8 НП(С)БО 21 “Вплив змін валютних курсів” перерахування курсових різниць здійснюється на дату проведення господарської операції та на дату балансу.

Курсові різниці, що виникають внаслідок перерахунку електронних грошей, номінованих в іноземній валюті в рамках операційної діяльності, враховуються як інші операційні доходи (витрати). Згідно з Інструкцією № 291, інформація про доходи та витрати (збитки) від таких курсових різниць відображається на субрахунку 714 “Дохід від операційної курсової різниці” та субрахунку 945 “Втрати від операційної курсової діяльності курсової операції”.

Основним методом організації облікової інформації про об’єкти обліку є використання рахунків. Кожен рахунок дозволяє структурувати активи та зобов’язання підприємства за конкретними категоріями, що сприяє збереженню та відображенню інформації про їх наявність та рух. Це сприяє ефективному контролю за управлінням майном власника.

Питання облікового відображення електронних грошей досліджували такі науковці, як Г. М. Воляник, В. П. Мороз, С. Ф. Легенчук, А. П. Семенець, І. М. Вигівська, С. М. Семйон, А. С. Стовпова та інші. Зважаючи на проведені дослідження вищенаведених науковців, вважаємо, що для вирішення питань облікового відображення операцій з електронними грошима необхідно

підходити до цього завдання комплексно. Це передбачає охоплення всіх учасників взаємодії у процесі розрахунків електронними грошима, а саме: агента з розповсюдження, користувача, торговця та агента з розрахунків. Крім того, важливо розглядати облік у контексті руху електронних грошей між усіма суб'єктами розрахунків, що дозволить створити цілісну систему облікового відображення цих операцій. Цей підхід дозволить досягти комплексності та впорядкування інформації у сфері бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима.

Відповідно до наказу Міністерства фінансів України [55] Інструкцію про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій № 291 [19] було доповнено субрахунком 335 “Електронні гроші, номіновані в національній валюті” до рахунку 33 “Інші кошти”. На даному субрахунку слід відображати “операції з електронними грошима, які здійснюються комерційними агентами та користувачами, відповідно до нормативно-правових актів Національного банку України та правил використання електронних грошей, узгоджених з Національним банком України. При цьому, з метою бухгалтерського обліку не визнаються електронними грошима наперед оплачені картки одноцільового використання: дисконтні картки торговців, картки автозаправних станцій, квитки для проїзду в міському транспорті тощо, які приймаються як засіб платежу виключно їх емітентами” [55].

Науковці, які присвятили свої дослідження обліковому відображенню електронних грошей, мають різні погляди на цю проблему. Їхні підходи й оцінки відрізняються залежно від аспектів, які вони розглядають у своїх роботах. Зокрема, А. С. Крутова та О. О. Нестеренко пропонують доповнити діючий план рахунків бухгалтерського обліку субрахунками 303 “Електронні гроші в національній валюті” та 304 “Електронні гроші в іноземній валюті” [25]. На нашу думку, це є некоректним, оскільки електронні гроші не мають матеріальної форми і фактично не є аналогом готівки чи звичайних безготівкових коштів. У дослідженні А. П. Сиротинської та О. П. Лесик

рекомендується вести облік електронних грошей з використанням нового субрахунку 315 “Електронні гроші”. Вважаємо, що це є недоцільним, оскільки електронні гроші мають іншу природу порівняно з безготівковими коштами: вони перебувають поза банківською системою та не підпадають під звичайні правила обліку для банківських рахунків [76].

А. С. Стовпова приділила особливу увагу для дослідження коректного відображення операцій з електронними грошима на рахунках бухгалтерського обліку і запропонувала саме варіант з введенням нового рахунку 32 “Електронні гроші” [78].

Також є думки, що електронні гроші не можна розглядати як повноцінні гроші, і тому їх слід обліковувати як зобов’язання. Так, І. М. Пліско вважає, що “електронні гроші не можна розглядати як грошову одиницю, бо гроші має право випускати тільки держава. А тому електронні гроші не можна розглядати як грошові кошти, а лише як зобов’язання банка-емітента” [48]. Тобто, використання електронних грошей може призвести до виникнення дебіторської або кредиторської заборгованості у учасників операції.

Проте ми схилиємось до думки таких вчених, як І. М. Вигівська, С. М. Семейон [6], С. Легенчук та А. Семенець [27], і вважаємо, що оптимальним варіантом буде саме розширення рахунку 33 “Інші кошти” шляхом додавання додаткових субрахунків, що забезпечать повноту інформації про електронні гроші в бухгалтерській системі (табл. 2.8).

Запропонована система рахунків розширює можливості деталізації даних про рух електронних грошей на підприємстві та сприяє отриманню більш повної та структурованої інформації щодо використання електронних коштів для задоволення потреб різних груп користувачів.

У бухгалтерському обліку процес узагальнення інформації забезпечується такими елементами методу, як баланс та звітність. У словнику української мови “баланс” трактується як взаємозв’язок між пов’язаними частинами або сторонами, а також між надходженнями і витратами. У бухгалтерському контексті баланс відображає співвідношення між активами підприємства та

джерелами їх фінансування. Це базовий принцип, відомий як принцип балансового узагальнення, який впливає з того, що кожен вид активів повинен мати відповідне джерело фінансування.

Таблиця 2.8

Фрагмент робочого плану рахунків для обліку електронних грошей

Синтетичні рахунки (рахунки першого порядку)		Субрахунки (рахунки другого порядку)		Аналітичні рахунки (рахунки третього порядку)	
Код	Назва	Код	Назва	Код	Назва
33	Інші кошти	335	Електронні гроші, номіновані в національній валюті	335.1	Електронні гроші, номіновані в національній валюті на основі карток
				335.2	Електронні гроші, номіновані в національній валюті на програмній основі
				335.3	Електронні гроші, номіновані в національній валюті на основі мереж мобільного зв'язку
		336	Електронні гроші, номіновані в іноземній валюті	336.1	Електронні гроші, номіновані в іноземній валюті на основі карток
				336.2	Електронні гроші, номіновані в іноземній валюті на програмній основі
				336.3	Електронні гроші, номіновані в іноземній валюті на основі мереж мобільного зв'язку

Джерело: [22]

Для підтримки балансу в бухгалтерському обліку застосовується метод подвійного запису, що дозволяє контролювати точність і законність відображення змін у складі активів СТОВ “Агрофірма “Оржицька” та джерел їх формування. Електронні гроші, які також є об’єктом обліку, мають бути відображені в балансі підприємства, адже вони, як і готівкові та безготівкові кошти, є активом з високим рівнем ліквідності за умови їх практичного використання.

На відміну від балансу, який показує стан активів підприємства та їх джерел, звітність надає узагальнену інформацію про результати діяльності підприємства за певний звітний період. Метою звітності є забезпечення зацікавлених користувачів повною та достовірною інформацією. Тому її важливість полягає у правдивості та повноті відображених показників.

Інформація у звітності формується на основі всіх елементів методу бухгалтерського обліку. Коректне застосування цих елементів забезпечує

надання точної та повної інформації для різних груп користувачів, що сприяє здійсненню контролю за діяльністю підприємства та прийняттю управлінських рішень.

2.5. Організаційні підходи до відображення операцій з електронними грошима у звітності підприємств

Для ефективного управління підприємством важливою є наявність правильної та своєчасної інформації про його фінансовий стан і результати діяльності. Ця інформація, яка представлена у вигляді звітності, є основою для прийняття управлінських рішень і відображає усі господарські операції, здійснені на підприємстві.

В умовах сучасного бізнес-середовища значення цієї інформації зростає, оскільки від її точності та актуальності залежить не лише ефективність управлінських рішень, а й фінансові результати підприємства, такі як прибуток або збиток. Враховуючи специфіку операцій з електронними грошима, важливо визначити оптимальні організаційні підходи до їх відображення у звітності підприємств, що дозволить забезпечити повноту та достовірність фінансової інформації. Трактування поняття “звітність” в різних літературних джерелах відображено в табл. 2.9.

Фінансова звітність створюється для формування інформаційної бази, що здатна задовольнити інформаційні потреби різних груп зацікавлених користувачі. Оскільки вона базується на даних бухгалтерського обліку, який є частиною системи управління підприємством, достовірність і повнота цієї звітності значно впливають на ефективність економічних рішень, що ухвалюються на її основі.

Аналіз фінансової звітності підприємств виявив, що інформація про грошові кошти та їх еквіваленти подається в узагальненому вигляді, без окремого висвітлення електронних грошей. Це обмежує можливість управлінського персоналу отримати необхідні дані для швидкого ухвалення

рішень. Тому виникає потреба в розробці внутрішньої звітності, яка б надавала повну, своєчасну та детальну інформацію про рух електронних грошей на підприємстві, а також містила б дані, необхідні для вибору найвигідніших варіантів електронних грошей з метою мінімізації витрат для СТОВ “Агрофірма “Оржицька”.

Таблиця 2.9

Трактування поняття “звітність” в різних літературних джерелах

№ з/п	Джерело	Визначення
1	Н. В. Іванчук [18]	Звітність підприємства – це система взаємопов’язаних показників, сформована згідно з діючим законодавством, що відображає фінансовий стан, результати діяльності, формування та використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів підприємства
2	В.Д. Зелікман, Р.Б. Сокольська, Ю.О. Распопова, Т.В. Акімова [17]	Звітність підприємства – це документ або сукупність документів визначеної форми, які отримані в результаті обліку операцій виробничого господарської діяльності підприємства та містять певні показники, що відображають інформацію про його фінансовий стан та результати діяльності для надання певним користувачам, які мають приймати на підставі отриманої інформації певні рішення стосовно даного підприємства
3	Д. Александер, Е. Йоріссен, М. Хоогендорн, К. ван Мурік, К. Кірван [91]	Фінансова звітність – це періодична звітність про фінансовий стан суб’єкта господарювання, фінансові результати та іншу фінансову інформацію.
4	С. В. Приймак, М. Т. Костишина, Д. В. Долбнєва [50]	Звітність – це завершальна стадія й елемент методу бухгалтерського обліку; система узагальнених показників, що характеризують підсумки фінансово-господарської діяльності підприємства.

Джерело: сформовано авторами на основі [17], [18], [50], [91]

Питання звітно-інформаційного забезпечення діяльності підприємства досліджували такі науковці, як Н. В. Іванчук [18], Т. В. Польова, А. В. Дружина [49], С. В. Приймак, М. Т. Костишина, Д. В. Долбнєва [50], В. П. Пантелеев, О. А. Юрченко, Г. М. Курило, К. В. Безверхий [16], Н. С. Максименко, Н. М. Побережна [28], О. В. Мельниченко [33] та інші. Однак, аспект звітно-інформаційного забезпечення операцій з електронними грошима залишається недостатньо вивченим. Лише в роботах О. В. Мельниченка розглядається звітування про обіг електронних грошей, але виключно в контексті банківської

сфери. В інших галузях економіки цей аспект поки не отримав належної уваги, що створює потребу в подальших дослідженнях.

Зокрема покращення бухгалтерської звітності, яка розкриває інформацію про операції з електронними грошима, необхідно здійснювати в таких напрямках, як фінансова та внутрішня звітність. Згідно із Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” фінансова звітність - це “звітність, що містить інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період” [52]. Отже, головна мета складання звітності полягає в забезпеченні зацікавлених користувачів повною, достовірною та своєчасною інформацією для прийняття ефективних управлінських рішень.

Залежно від того, хто є отримувачем інформації, звітність можна розділити на зовнішню (для інвесторів, державних органів тощо) та внутрішню (для власників та працівників підприємства). Фінансова звітність, орієнтована на зовнішніх користувачів, є однією з найважливіших форм звітності, оскільки вона відображає фінансовий стан і результати діяльності підприємства для широкого кола осіб, що приймають рішення щодо підприємства.

Фінансова звітність в Україні може бути складена відповідно до НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” або за МСФЗ 1 “Подання фінансової звітності”.

Згідно з НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” дані про грошові кошти відображаються у формі № 1 “Баланс (звіт про фінансовий стан)” у розділі II “Оборотні активи” у рядку 1165 “Грошові кошти та їх еквіваленти”. У формі № 2 “Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)” електронні гроші можуть бути враховані в узагальнених статтях, таких як “Чистий дохід від реалізації продукції” або інших статтях доходів і витрат.

У формі № 3 “Звіт про рух грошових коштів” окремо надходження і витрати електронних грошей не виокремлені, а наведені узагальнено за видами діяльності та напрямками руху. При цьому термін “грошові кошти” охоплює лише готівку, кошти на банківських рахунках та депозити до запитання, тоді як

еквіваленти грошових коштів включають короткострокові високоліквідні інвестиції з низьким ризиком змін вартості. Через це виникає питання, чи слід включати електронні гроші у фінансову звітність і до якої саме категорії їх можна віднести.

У зв'язку з ким пропонуємо у розгорнутому Балансі додати окрему статтю 1168 “Електронні гроші” та відобразити в ній суму електронних грошей підприємства. При цьому їх значення буде враховуватись у складі загальної статті 1165 “Грошові кошти та їх еквіваленти”. Такий підхід забезпечить детальніше відображення електронних грошей у Балансі, зберігаючи при цьому інтеграцію з показниками загальних коштів, що підвищить точність і прозорість фінансової звітності.

Грошові кошти підприємств, які складають звітність за НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності, також відображаються у формі № 5 “Примітки до річної фінансової звітності”, зокрема в розділі VI “Грошові кошти. У цьому розділі надається інформація про готівку, поточні банківські рахунки, інші рахунки в банках (акредитиви, чекові книжки тощо), грошові кошти в дорозі та еквіваленти грошових коштів. Ми вважаємо, що доцільно виділити окремо інформацію про електронні гроші підприємства в даному розділі, оскільки, як об'єкт бухгалтерського обліку, вони повинні бути відображені у звітності. Це дозволить оцінити обсяг і рівень використання електронних грошей на підприємстві.

Складання та подання фінансової звітності відповідно до Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності стає все більш поширеним. Згідно з МСБО 1 “Подання фінансової звітності” [35], повний комплект фінансової звітності включає: Звіт про фінансовий стан на кінець періоду; Звіт про прибутки та збитки та інший сукупний дохід за період; Зміни у власному капіталі за період; Звіт про рух грошових коштів за період; Примітки, що містять стислий виклад суттєвих облікових політик та інші пояснення.

Згідно з п. 66 МСБО 1 “Подання фінансової звітності”, активи визнають грошовими коштами чи їх еквівалентами, якщо немає обмежень на їх обмін або використання для погашення зобов’язань протягом щонайменше дванадцяти місяців після звітного періоду. Отже, електронні гроші можна вважати поточними активами, оскільки обмежень на їх обмін не існує. Проте деяка невідповідність в трактуванні грошових коштів і їх еквівалентів, як це зазначено в МСБО 7 “Звіт про рух грошових коштів” [36], де грошові кошти визначаються як “готівка в касі і депозити до запитання, а еквіваленти грошових коштів - “короткострокові, високоліквідні інвестиції, які можуть бути швидко конвертовані в грошові кошти з незначним ризиком зміни вартості”.

При складанні звітності за міжнародними стандартами ми вважаємо важливим викласти в примітках основну інформацію про використання електронних грошей на підприємстві, оскільки ця інформація має важливе значення для управлінських рішень, але недостатньо розкривається в інших формах звітності.

Внутрішня звітність є одним з важливих елементів звітності підприємства. Багато дослідників вважають, що внутрішня звітність є системою взаємопов’язаних показників, які узагальнюють результати діяльності організації. Вона має бути побудована таким чином, щоб сприяти досягненню цілей підприємства та відповідати вимогам законодавства. При цьому внутрішня звітність повинна бути ефективною, своєчасною та економічною. З огляду на це, Б. Ніта запропонував структуру внутрішньої звітності, що включає три основні компоненти, кожен з яких містить низку аспектів, що допомагають у формуванні системи внутрішньої звітності (рис. 2.3).

Таким чином, процес організації звітування включає три основні етапи. Відповідаючи на питання, що стосуються обігу управлінської інформації на підприємстві, застосування внутрішньої звітності та організації звітування, можна розробити систему внутрішньої звітності як для підприємства в цілому, так і для операцій з електронними грошима. Така система дозволить ефективно організувати роботу бухгалтерії, не перевантажуючи її, при цьому надаючи

точну, своєчасну та достовірну інформацію для оперативного прийняття управлінських рішень.

Рис. 2.3. Структура внутрішньої звітності за Б. Ніта [92]

Внутрішня звітність підприємства є механізмом збереження та передачі інформації управлінському персоналу, що сприяє ефективному управлінню таким новим елементом бухгалтерського обліку, як електронні гроші. При розробці внутрішньої звітності важливо забезпечити необхідний рівень її деталізації, достовірності та оперативності для своєчасного реагування на зміни в сфері електронних грошей.

Для належної організації процесу звітування щодо операцій з електронними грошима, нами була розроблена система внутрішньої звітності, яка дозволяє забезпечити ефективний обіг управлінської інформації, визначити сфери її застосування та організувати процес звітування про використання електронних грошей на підприємстві.

Внутрішня звітність з операцій з електронними грошима має на меті підтримку прийняття управлінських рішень щодо використання електронних грошей на підприємстві. Запити користувачів внутрішньої звітності можуть варіюватися залежно від вимог до змісту показників та їх обсягу. Що стосується електронних грошей, зацікавленим сторонам необхідно надати інформацію про залишки та витрати електронних грошей за певний період, їх види та емісійні суб'єкти, а також актуальну інформацію щодо пропозицій на

ринку електронних грошей. Тому внутрішня звітність повинна задовольняти інформаційні потреби цих користувачів, щоб на її основі можна було приймати ефективні управлінські рішення.

Джерела для формування внутрішньої звітності з обігу електронних грошей можна поділити на внутрішні (первинні документи, реєстри обліку, оборотно-сальдова відомість, головна книга, договори на відкриття електронних гаманців тощо) і зовнішні (виписки з систем електронних грошей, пропозиції від систем електронних грошей та банків, що здійснюють їх емісію). Зазначимо, що на вищих рівнях звітність є більш укрупненою та зведеною, з меншим рівнем деталізації і орієнтована на майбутнє, в той час як на нижчому рівні інформація повинна бути точнішою, регулярно оновлюватися і містити більше деталей.

Основні труднощі при організації процесу звітування полягає у визначенні відповідальних осіб за підготовку звітів за встановленими формами та частоти їх складання. Окрім традиційного підходу до надання інформації на річній, кварталній чи місячній основі, у разі потреби можна встановити більш часте звітування. Відмінність внутрішньої звітності від фінансової полягає в тому, що вона не має жорстко визначених термінів подачі звітів. Ключовим є формування звітності так часто, як це необхідно для прийняття оперативних управлінських рішень. На найнижчих рівнях управління щомісячного звітування може бути недостатньо.

До основних вимог, які ставляться перед внутрішньою звітністю, належать точність, об'єктивність, оперативність, повнота, ясність, стислість і доступність. Вони мають важливе значення для підвищення ефективності управлінських рішень. Проаналізувавши підходи до внутрішньої звітності, можна виокремити найбільш суттєві вимоги, що відображають її роль і значення для користувачів:

- 1) зрозумілість - звіти повинні бути написані доступною та зрозумілою мовою, аби уникнути непорозумінь та необхідності додаткових пояснень;

2) своєчасність - звіти повинні готуватися вчасно, відповідно до встановлених термінів, а також бути доступні за запитом користувача в найкоротші строки. Це дозволяє приймати швидкі та обґрунтовані рішення;

3) орієнтація на користувача - звітність повинна відповідати конкретним запитам користувачів і містити лише ту інформацію, яка необхідна для прийняття рішень, без зайвих даних;

4) економічність - звіт повинен містити тільки необхідну інформацію для управлінських рішень, з урахуванням економічної вигоди від її застосування та витрат на її отримання і перетворення;

5) актуальність - інформація, яка міститься в звіті, повинна відображати поточний стан справ, зокрема щодо електронних грошей, і бути корисною для прийняття рішень в майбутньому;

6) ретельність - інформація повинна бути детальною, точною і достовірною, без спотворень або маніпуляцій, що могли б вплинути на її сприйняття і трактування;

7) однорідність форми - структура і форма звітів повинна залишатися сталою, оскільки зміни в них можуть ускладнити сприйняття для користувачів, примушуючи їх адаптуватися до нових форматів.

Задоволення цих вимог сприяє підвищенню якості управлінських рішень, оскільки внутрішня звітність з електронними грошима має включати не тільки фінансові показники (наприклад, суми наявних і витрачених електронних грошей), а й нефінансові дані (наприклад, пропозиції на ринку електронних грошей), що також важливо для прийняття обґрунтованих рішень.

Висновки до розділу 2

Отже, у даному розділі було розглянуто важливі аспекти ефективного управління електронними грошима, зосереджуючи увагу на організаційно-економічній характеристиці об'єкта дослідження, специфіці відображення електронних грошей у обліковій політиці, а також на підходах до

документального забезпечення та відображення таких операцій у звітності підприємств. Було проведено аналіз об'єкта дослідження, що допомагає оцінити роль електронних грошей у діяльності підприємства та визначити ключові аспекти їх використання, зокрема з точки зору економічної доцільності.

Розглянуто методологічні підходи, включаючи розробку та впровадження облікової політики, яка враховує особливості електронних грошових операцій, і забезпечення надійної документації. Документальне забезпечення включає складання та використання первинних документів, які фіксують рух електронних коштів, забезпечуючи прозорість та достовірність інформації. Крім того, синтетичний та аналітичний облік забезпечують систематизацію та деталізацію операцій, що дозволяє підприємству відстежувати стан електронних грошових засобів на різних рівнях деталізації, від загальних сум до окремих операцій.

Також досліджено організаційні підходи до відображення операцій з електронними грошима у звітності – висвітлено важливість своєчасного, точного та узгодженого надання інформації про електронні гроші в рамках внутрішньої та зовнішньої звітності.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ КОНТРОЛЮ ТА АУДИТУ ОПЕРАЦІЙ З ЕЛЕКТРОННИМИ ГРОШИМА

3.1. Внутрішній контроль операцій з електронними грошима: організаційні аспекти

Попри значний прогрес в автоматизації бухгалтерського обліку, звітна інформація не завжди достатня для обґрунтованих рішень щодо оперативного управління фінансами. Для забезпечення ефективної роботи підприємств, підвищення їхньої рентабельності та ліквідності, а також для збереження й примноження фінансових ресурсів потрібен системний підхід до управління. Ключову роль у цьому відіграє щоденний внутрішній контроль, який сприяє своєчасному виявленню ризиків та оптимізації використання грошових коштів.

Наукові дослідження поки що недостатньо висвітлюють специфіку проведення контрольних процедур щодо розрахунків з використанням електронних грошей, що є особливо актуальною задачею в умовах сучасної економічної діяльності.

Посилена увага до контролю операцій із використанням електронних грошей помітна і на державному рівні. Зокрема, Міністерство доходів і зборів України зазначає, що "... у рамках плану заходів щодо детінізації економіки Міністерство доходів і зборів посилює контроль за діяльністю платіжних систем і загалом за операціями з використанням електронних грошей на предмет дотримання норм українського законодавства" [15]. Спеціалізоване управління протидії податковим злочинам з використанням новітніх технологій, що діє у складі Головного оперативного управління Міністерства, покликане посилити контроль над фінансовими операціями, пов'язаними з електронними платежами.

Оскільки електронні гроші є однією з форм грошових активів, розробка системи їх внутрішнього контролю на рівні підприємства потребує детального

аналізу поняття “контроль грошових коштів”. Сахаров П.О. розглядає внутрішній контроль операцій з електронними грошима як процес постійного моніторингу, який організовується керівництвом підприємства для забезпечення відповідності проведення розрахункових операцій із електронними грошима чинним нормативно-правовим вимогам, внутрішнім документам, а також точності та своєчасності відображення цих операцій в обліку та звітності. Цей контроль включає виявлення та запобігання відхилень, які можуть перешкоджати належному використанню електронних грошей, усунення причин їх втрати та розробку рекомендацій для вдосконалення процесу управління, що сприяє підвищенню ефективності діяльності підприємства [69].

На думку Нікіфоряк Л.С., система контролю грошових потоків – це механізм, розроблений підприємством для постійного моніторингу контрольних показників їх формування, аналізу відхилень фактичних результатів від запланованих та встановлення причин таких відхилень. Ця система охоплює три основні етапи: створення інформаційно-звітних показників для кожного виду грошових потоків, розробку узагальнюючих показників для контролю фактично досягнутих результатів, а також організацію структурованих носіїв контрольної інформації за основними показниками [42].

Виходячи з вищенаведених визначень пропонуємо трактувати систему внутрішнього контролю грошових коштів як організований механізм постійного моніторингу та аналізу операцій, спрямований на забезпечення відповідності розрахункових операцій нормативно-правовим вимогам та внутрішнім документам, з виявленням і запобіганням відхилень для забезпечення ефективного управління грошовими потоками на підприємстві.

Необхідність здійснення внутрішнього контролю за операціями з електронними грошима на підприємстві зростає, оскільки електронні гроші є високоліквідним активом, що безпосередньо впливає на фінансовий стан та ліквідність підприємства. Важливість цього контролю полягає в забезпеченні

достовірності, повноти та правдивості інформації про наявність і рух електронних грошей, ефективному використанні цих засобів для забезпечення успіху підприємства, досягненні прибутку та збереженні майна, включаючи електронні гроші.

Метою внутрішнього контролю операцій з електронними грошима є перевірка правильності, повноти та точності відображення цих коштів в бухгалтерському обліку. Для досягнення цієї мети внутрішній контроль має виконувати низку завдань, таких як:

- визначення фактичної наявності електронних грошей на певну дату;
- перевірка відповідності їх стану встановленим законодавчим вимогам та іншим нормативно-правовим актам;
- виявлення відхилень від законодавчих норм у відображених сумах;
- аналіз причин, що призводять до виникнення відхилень у фінансових операціях з електронними грошима, для попередження формування некоректної фінансової звітності;
- своєчасне виявлення ризиків, пов'язаних з операціями з електронними грошима;
- забезпечення достовірності фінансової та управлінської інформації про електронні гроші в звітності підприємства;
- гарантування збереження електронних грошей та їх ефективного використання;
- дотримання вимог законодавства та внутрішніх процедур підприємства [73].

Об'єктом внутрішнього контролю в даному випадку є електронні гроші та операції, пов'язані з ними. Визначення суб'єкта внутрішнього контролю операцій з електронними грошима залежить від обраного підходу, який може бути як інституціональним, так і функціональним. Таким чином, суб'єктами внутрішнього контролю можуть бути керівники бухгалтерських чи фінансових підрозділів, або ж спеціально створені служби внутрішнього контролю, відповідальні за нагляд за обігом і рухом електронних грошей.

Для забезпечення ефективної роботи системи внутрішнього контролю необхідно:

- визначити сферу та види рішень, які можуть приймати органи управління підприємства або окремі працівники. Щодо операцій з електронними грошима, потрібно уточнити, хто відповідає за їх облік, хто складає первинні документи, хто має право підпису, а також хто займається підготовкою звітів щодо розрахунків електронними грошима;
- визначити сферу відповідальності за прийняті рішення і контроль за їх виконанням, а також призначити осіб, відповідальних за контроль;
- забезпечити правильний документообіг для операцій з електронними грошима;
- створити умови для проведення ретельної інвентаризації електронних грошей;
- контролювати, щоб особа, що виконує контрольні функції, не мала виконувати одночасно й виконувальні обов'язки;
- встановити необхідний рівень кваліфікації для осіб, які здійснюють контроль.

Для належної роботи служби внутрішнього контролю необхідно встановити загальні принципи здійснення контролю в розпорядчих документах підприємства, зокрема в Положенні про організацію внутрішнього контролю. Це положення має бути чітким, повним та однозначним, щоб не виникало суперечностей у трактуванні його положень.

Ретельне опрацювання цього документа допоможе забезпечити чітке розуміння цілей, які стоять перед внутрішнім контролем, а також дасть змогу ефективно перевіряти виконання контрольних функцій і раціонально розподіляти обов'язки між відповідальними особами. Якість розробки цього положення напряму впливає на ефективність внутрішнього контролю на підприємствах, що здійснюють операції з електронними грошима.

Для керівника підприємства розробляється детальна програма внутрішнього контролю, яка містить терміни перевірок, дедлайни та інші деталі.

Програма внутрішнього контролю за операціями з електронними грошима повинна бути узгоджена з загальним планом облікових, контрольних і аналітичних робіт, а також із графіками документообігу та посадовими інструкціями [73].

Для забезпечення коректного внутрішнього контролю необхідно визначити чіткі етапи його реалізації. Скоробогатова В.В. визначає кілька ключових етапів контролю операцій з електронними грошима:

- аналіз законності та доцільності здійснення операцій з електронними грошима, своєчасності та повноти їх обліку та витрачання;
- перевірка правильності відкриття Інтернет-гаманців підприємством та своєчасного отримання і обробки банківських виписок за ними;
- оцінка стану грошових коштів на рахунках та в Інтернет-гаманцях на момент перевірки, зокрема за виписками банку і балансом підприємства;
- визначення напрямків використання електронних грошей, збережених в Інтернет-гаманцях, і оцінка коректності взаємозаліків з посередниками та постачальниками електронних грошей;
- перевірка наявності та реєстрації договорів у відповідних журналах;
- оцінка правильності документального оформлення операцій з електронними грошима та їх відображення в бухгалтерському обліку і звітності;
- перевірка відповідності податкового законодавства під час операцій з електронними грошима;
- оцінка правильності надання права електронного підпису іншим особам, окрім головного бухгалтера та керівника підприємства, згідно з розпорядчими документами.

Проте ми більше схиляємось до етапів контролю, визначених Семенець А. П., відображених у табл. 3.1.

Описаний набір етапів контролю, що повторюються та організовані в певному порядку, дозволяє ефективно готувати дані для перевірки, застосовувати різноманітні методи контролю для виявлення можливих

порушень, узагальнювати результати перевірок та здійснювати контроль за виконанням коригувальних заходів, що були визначені в процесі контролю.

Таблиця 3.1

Етапи внутрішнього контролю операцій з електронними грошима

№ з/п	Назва етапу	Характеристика
1	Організаційний етап	<ul style="list-style-type: none"> – встановлення суб'єкта внутрішнього контролю; – постановка мети і завдань здійснення внутрішнього контролю; – визначення джерел інформації, збір даних; – розробка плану і програми здійснення внутрішнього контролю
2	Методичний етап	<ul style="list-style-type: none"> – вивчення електронних грошей в ході перевірки за стадіями їх життєвого циклу на підприємстві (придбання, рух та погашення електронних грошей); – перевірка правильності оформлення первинних документів та регістрів обліку; – перевірка правильності облікового відображення операцій з електронними грошима; – здійснення попереднього, поточного та наступного контролю розрахунків електронними грошима
3	Узагальнюючий етап	<ul style="list-style-type: none"> – документальне оформлення результатів внутрішнього контролю; – виявлення причин виникнення відхилень та розробка заходів щодо виправлення відхилень та попередження їх нового виникнення
4	Етап реалізації результатів внутрішнього контролю	<ul style="list-style-type: none"> – надання інформації про результати внутрішнього контролю управлінському персоналу; – контроль за виконанням оперативних управлінських рішень відповідно до розроблених суб'єктом внутрішнього контролю рекомендацій

Джерело: [73]

Згідно з етапами внутрішнього контролю (попередній, поточний і наступний), для кожного етапу необхідно застосовувати певні методи документального та фактичного контролю.

Поточний контроль передбачає формальну перевірку під час складання первинних документів, відображення операцій з електронними грошима в бухгалтерському обліку та звітності, а також арифметичний підрахунок і перевірку взаємозв'язку сум. Крім того, важливо перевіряти відповідність цих сум встановленим лімітам для використання електронних грошей, що визначаються чинним законодавством. Під час поточного контролю також може проводитися взаємна перевірка, яка включає зіставлення даних

бухгалтерського обліку з інформацією, отриманою через систему електронних грошей.

Наступний етап контролю зазвичай виконується службою внутрішнього контролю підприємства та полягає у перевірці вже здійснених операцій з електронними грошима. Перевагою цього виду контролю є те, що у разі виявлення помилок або порушень при відображенні операцій на рахунках бухгалтерського обліку, служба внутрішнього контролю може запропонувати заходи для виправлення помилок та надати рекомендації щодо їх запобігання в майбутньому. Операції з електронними грошима відображаються на основі первинних документів, однак можуть виникати розбіжності між даними бухгалтерського обліку та фактичною наявністю електронних грошей. Для визначення цих розбіжностей проводиться інвентаризація, яка дозволяє підтвердити або спростувати достовірність облікової інформації. Порядок її виконання регламентується обліковою політикою підприємства.

Розглядаючи нормативну складову регулювання інвентаризації, то тут загальні положення проведення інвентаризації на підприємстві регулюються Положенням про інвентаризацію активів та зобов'язань [61]. Проте це положення регулює тільки процес інвентаризації готівкових та безготівкових грошових коштів. Відповідно до пункту 6.1, інвентаризація проводиться для визначення наявності готівки, грошових коштів, цінних паперів та документів суворої звітності, і оформлюється актом інвентаризації. Процес включає звірку даних бухгалтерського обліку з даними первинних документів підприємства. Проте, в цьому нормативному документі не описано процедуру інвентаризації електронних грошей, оскільки вони були включені до об'єктів бухгалтерського обліку лише відносно нещодавно.

Незважаючи на відсутність чітко визначеного нормативного регулювання інвентаризації електронних грошей, можна виділити основні компоненти цього процесу, які мають важливе значення для забезпечення достовірності та точності бухгалтерського обліку.

Об'єктом інвентаризації електронних грошей складається з усіх електронних платіжних засобів, які перебувають на рахунках підприємства, включаючи баланс між електронними грошима, що зберігаються на електронних гаманцях, і тими, що відображені в бухгалтерському обліку.

До суб'єктів інвентаризації можна віднести керівника (заступника) підприємства, головного бухгалтера, представника апарату управління, бухгалтера з обліку грошових коштів.

Завданням інвентаризації електронних грошей є перевірка фактичної наявності електронних грошей та визначення їх відповідності даним бухгалтерського обліку.

Для проведення інвентаризації електронних грошей необхідно використовувати різноманітні джерела інформації, що дозволяють забезпечити точність і достовірність облікових даних. Серед основних джерел можна виділити: договори та заяви про створення електронних гаманців в системах електронних грошей, виписки з системи електронних грошей, виписки банку, заявки на ініціювання придбання та продажу іноземної валюти та інші.

У дослідженні А. П. Семенець визначено основні етапи проведення інвентаризації електронних грошей, що є важливим аспектом у забезпеченні точності обліку та контролю фінансових операцій. Вона пропонує наступну структуру для процесу інвентаризації (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Етапи інвентаризації електронних грошей

№	Назва етапу	Характеристика
1	2	3
I.	Організаційно-підготовчий	1) видача керівником наказу про створення інвентаризаційної комісії; 2) завершення обробки всіх документів щодо руху електронних грошей та формування останніх на момент інвентаризації первинних документів з обліку електронних грошей; 3) визначення залишків електронних грошей на дату інвентаризації
II.	Технологічно-документальний	1) ознайомлення інвентаризаційної комісії з положеннями облікової політики щодо операцій з електронними грошима; 2) фактична перевірка стану електронних грошей шляхом звірки залишків їх сум за даними бухгалтерського обліку підприємства з даними виписок системи електронних грошей та виписок банку в частині відображення операцій з електронними грошима

Продовження таблиці 3.2

1	2	3
III.	Порівняльно-аналітичний	1) оформлення інвентаризаційних описів (актів інвентаризації) після закінчення інвентаризації та подання їх до бухгалтерської служби для перевірки, виявлення і відображення в обліку результатів інвентаризації; 2) проведення бухгалтерською службою підприємства перевірки всіх підрахунків у інвентаризаційних описах
IV.	Результативний (підсумковий)	1) складання бухгалтерською службою звіряльних відомостей електронних грошей, у яких відображаються розбіжності між даними бухгалтерського обліку і даними інвентаризаційних описів (актів інвентаризації); 2) відображення результатів інвентаризації в обліку

Джерело: сформовано авторами на основі [74]

Таким чином, головною метою інвентаризації електронних грошей є перевірка їх фактичної наявності та порівняння з даними бухгалтерії. Це дозволяє уникнути можливих викривлень у фінансовій звітності та забезпечити надання точнішої інформації про обсяги операцій з електронними грошима і їх залишки на певну дату, що важливо для оцінки високоліквідних активів підприємства.

Процес інвентаризації електронних грошей починається з організаційно-підготовчого етапу, на якому формується інвентаризаційна комісія, завершується обробка всіх документів щодо руху електронних коштів, а також проводиться підрахунок залишків на дату інвентаризації.

На технологічно-документальному етапі інвентаризації інвентаризаційна комісія знайомиться з положеннями облікової політики щодо операцій з електронними грошима. Це важливо, оскільки при формуванні облікової політики враховуються як методи відображення електронних грошей у бухгалтерському обліку, так і процеси внутрішнього контролю, що забезпечують правильність та достовірність інформації.

Результатом проведеної інвентаризації операцій з електронними грошима можуть бути їх надлишки або нестачі, які необхідно оформити відповідними проводками в обліку. Виникнення даних розбіжностей може бути спричинено порушеннями у відображенні операцій з електронними грошима в бухгалтерському обліку наведеними в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Типові порушення при відображенні операції з електронними грошима

№ з/п	Можливе порушення	Характеристика порушення
1	Неповне відображення на рахунках обліку операцій з електронними грошима	Виявлення електронного гаманця, операції по якому не відображаються в обліку. Відсутність первинних документів по операціям з надходження чи витрачання електронних грошей
2	Арифметичні помилки, щодо відображення руху електронних грошей в обліку	Перевищення лімітів на розрахунки електронними грошима передбаченні законодавством
3	Некоректне відображення операцій з електронними грошима в обліку	Неправильне відображення операцій з електронними грошима на рахунках бухгалтерського обліку, неправильний підрахунок залишків, невідповідність записів у регістрах бухгалтерського обліку підтверджувальним документам

Джерело: [74]

Під час інвентаризації операцій з електронними грошима важливо звертати увагу на можливі порушення, щоб вчасно їх виявити і провести необхідні коригування. Це допоможе уникнути спотворення інформації, що подається у фінансовій звітності підприємства, та забезпечить її достовірність.

Після завершення перевірки служба внутрішнього контролю повинна підсумувати виявлені помилки та сформуванати звіт, що відображає результати перевірки, зокрема, можна узагальнити у Звіті служби внутрішнього контролю (Додаток В.1). Цей звіт має бути переданий керівництву підприємства для подальшого прийняття управлінських рішень на його основі.

Внутрішній контроль є важливою складовою частиною процесу управління підприємством, без якого неможливо досягти ефективного функціонування. Для того щоб забезпечити ефективність, контрольні заходи повинні бути об'єктивними, ретельними, достовірними та орієнтованими на досягнення визначених цілей. Вони повинні відповідати сферам відповідальності і здійснюватися регулярно. Однак важливо забезпечити баланс і уникати надмірного контролю, оскільки це може порушити функціональну рівновагу, обмежити ініціативу співробітників і, як наслідок, знизити ефективність діяльності підприємства.

3.2. Методика проведення аудиту операцій з електронними грошима

Для забезпечення об'єктивності та неупередженості оцінки достовірності та повноти відображення операцій з електронними грошима на підприємстві необхідно здійснити проведення аудиту. Зовнішня аудиторська перевірка допомагає керівництву підприємства оцінити ефективність та обґрунтованість застосування електронних грошей як засобу платежу, а також забезпечити перевірку роботи системи внутрішнього контролю.

Зовнішній аудит операцій з електронними грошима на підприємстві стає надзвичайно важливим, оскільки для забезпечення успішної діяльності необхідно ефективно та раціонально використовувати високоліквідні активи. Така перевірка дозволяє оцінити ефективність роботи служби внутрішнього контролю, підтвердити правильність відображення даних у фінансовій звітності та виявити області, в яких потрібно посилити регулювання для покращення діяльності підприємства. Водночас важливо забезпечити організаційно-методичне супроводження процесу зовнішнього аудиту, зокрема уточнення процедур планування, перевірки та складання аудиторських висновків.

Питання організації та методики аудиту фінансової звітності, зокрема грошових коштів, досліджували такі вчені, як Г.В. Даценко, І.А. Левченко [12], М.Д. Корінько [20], Т.О. Меліхова, Т.В. Манойло [29], О.В. Мельниченко [30], та інші. Дослідження загальних аспектів організації та методології аудиту операцій з електронними грошима представлені в обмеженій кількості наукових робіт. Серед них варто зазначити дослідження О.В. Мельниченка [32] та П.О. Сахаров [70], що стосуються аудиту електронних грошей у банківському секторі, роботи А.П. Семенець [75], яка зосередилась на загальному контролі та організаційно-методичному забезпеченні аудиту розрахунків з електронними грошима, а також дослідження А. С. Стовпової [77].

Аудиторська діяльність в Україні регулюється Законом України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність” [32], який визначає

ключові аспекти функціонування аудиторських фірм і аудиторів, їхні права та обов'язки, а також передбачає сертифікацію та особливості діяльності Аудиторської палати України. Водночас методологічні підходи до проведення аудиту чітко регламентуються Міжнародними стандартами контролю якості аудиту [51], що встановлюють вимоги до процесів і практик у цій сфері.

Відповідно до Закону України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність” [32] аудитом фінансової звітності називається “аудиторська послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності та/або консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність групи, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам”.

Таким чином, аудит операцій з електронними грошима на підприємстві здійснюється незалежним аудитором або представниками аудиторської компанії. Для об'єктивного та неупередженого оцінювання фінансової звітності аудитор повинен критично аналізувати систему бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю підприємства, враховуючи можливий ризик викривлення даних внаслідок навмисних або випадкових помилок.

Зважаючи на різноманітність видів електронних грошей, об'єкт аудиту потребує конкретизації, як зазначено в дослідженнях А.П. Семенець [75]. Це включає не лише операції з розрахунками електронними грошима, зокрема їх купівлю та погашення, а й достовірне відображення цих операцій у фінансовій звітності [75]. Сучасні операції з електронними грошима охоплюють також придбання окремих їх видів, таких як криптовалюти, які розглядаються як інвестиційні активи. Це зумовлено прагненням отримати прибуток від зростання їхньої вартості щодо традиційних валют. Крім того, до операцій з електронними грошима відноситься і їх випуск, відомий як майнінг.

Крім фінансової звітності, сучасна концепція корпоративної звітності також охоплює нефінансову звітність та іншу аналітичну інформацію, що формує інтегровану звітність. У своїх дослідженнях О.В. Мельниченко підкреслює важливість включення інформації про електронні гроші до складу інтегрованої звітності для забезпечення ефективного нагляду та контролю.

Також у дослідженні А. С. Стовпова визначила власне бачення щодо предмету аудиту електронних грошей. Зокрема, на її думку, “предметом аудиту електронних грошей ... слід розглядати сукупність операцій з їх придбання, погашення, випуску, утримання, а також достовірність відображення інформації про них у фінансовій та іншій звітності суб’єкта господарювання” [77].

Таким чином, на основі вищенаведених визначень, нами сформовано власне трактування поняття предмету електронних грошей. Зокрема, предметом аудиту електронних грошей можна вважати сукупність операцій з їх придбання, погашення, утримання та випуску, а також достовірність відображення цих операцій у фінансовій та нефінансовій звітності підприємства.

Для аудиту електронних грошей можна визначити такі завдання:

- проаналізувати Положення про організацію бухгалтерського обліку в частині статей, що регулюють порядок обліку операцій з електронними грошима;
- вивчити види електронних грошей, що використовуються підприємством;
- дослідити правильність документального оформлення операцій з електронними грошима;
- перевірити правильність ведення аналітичного та синтетичного обліку операцій з електронними грошима;
- оцінити систему внутрішнього контролю в частині операцій з електронними грошима;
- підтвердити відповідність фінансової звітності;

- охарактеризувати правильність облікового відображення та ефективність використання електронних грошей підприємства [75].

Процес проведення аудиту в частині операцій з електронними грошима можна умовно поділити на чотири етапи (рис. 3.1).

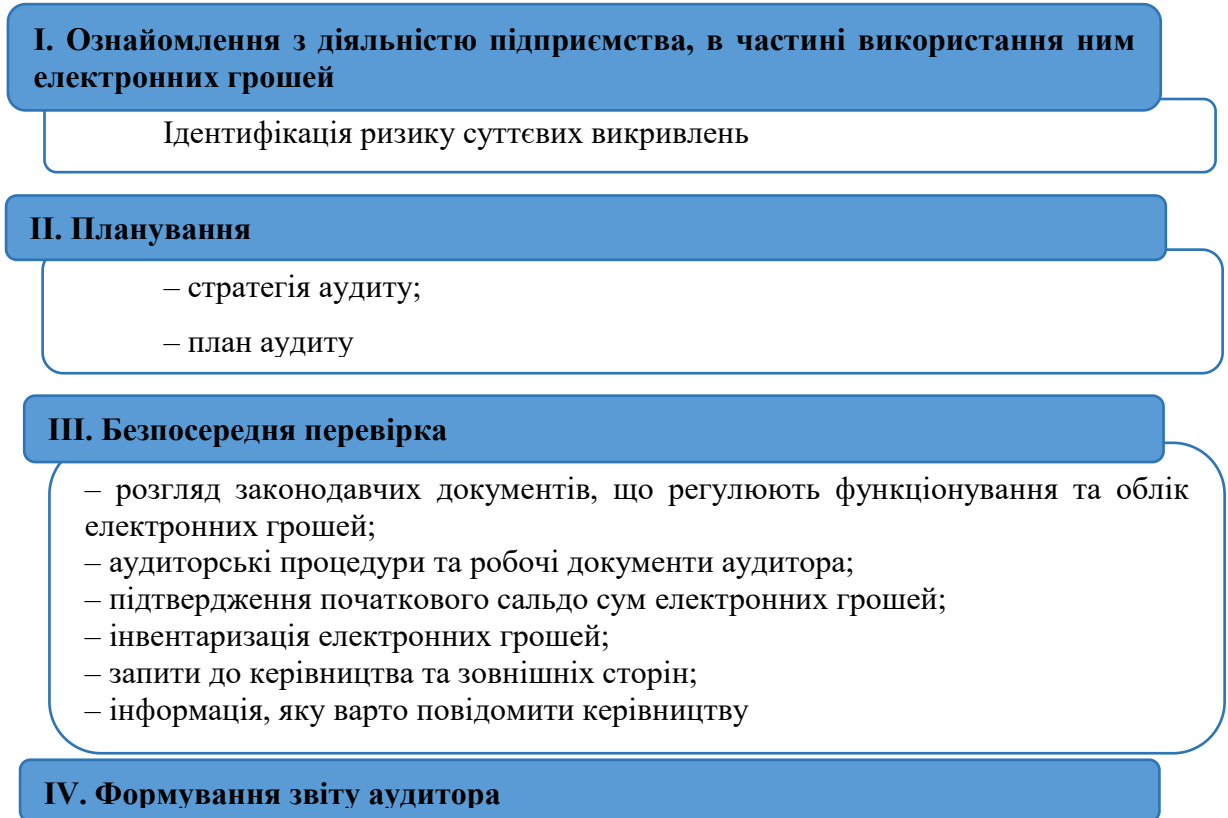

Рис. 3.1. Етапи проведення аудиту операцій з електронними грошима

Джерело: сформовано авторами на основі [75]

До початку аудиту операцій з електронними грошима аудитору варто ознайомитися з бізнес-середовищем, системою обліку та внутрішнього контролю. Це дозволяє виявити можливі ризики, пов'язані з використанням електронних грошей на підприємстві, а також визначити їхню суттєвість, щоб приділити їм належну увагу в ході перевірки.

На наступному етапі аудиту електронних грошей важливим є ретельне планування аудиторського процесу, яке здійснюється відповідно до МСА 300 “Планування аудиту фінансової звітності” [38]. Аудитор повинен розробити загальну стратегію, а також підготувати план і програму аудиту, зосереджуючись на операціях з електронними грошима. Такий підхід допомагає організувати роботу ефективніше, акцентувати увагу на ключових

аспектах аудиту, а також розподілити обов'язки серед учасників команди для досягнення кращих результатів.

По завершенні процесу планування загальна стратегія та деталізований план аудиту мають бути документально оформлені та завізовані згідно з установленими вимогами. У результаті розробки стратегії та плану для аудиторської перевірки СТОВ “Агрофірма “Оржицька” (Додаток В.2 та Додаток В.3) можна чітко простежити виконані процедури, джерела аудиторських доказів, дату перевірки та робочі документи аудитора, що підтверджують виконані дії відповідно до плану.

Етап проведення аудиту операцій з електронними грошима починається з вивчення законодавчих норм, що регулюють дане питання. Відповідно до МСА 250 «Розгляд законодавчих та нормативних актів при аудиті фінансової звітності» [38], аудитор повинен взяти до уваги вимоги нормативного законодавства, оскільки це впливає на формування фінансової звітності.

МСА 250 також визначає відповідальність аудитора щодо врахування таких актів, а управлінського персоналу — за дотримання законодавчих норм, які можуть мати різний вплив на фінансову звітність підприємства.

Ознайомившись з вимогами законодавства щодо операцій з електронними грошима, аудитор звертається до управлінського персоналу з низкою запитів:

- чи існують інші нормативні документи або внутрішні положення, що можуть істотно впливати на облік електронних грошей і формування відповідної статті у фінансовій звітності;
- чи дотримується персонал встановлених законодавчих норм;
- чи є відкриті судові справи або сплачені штрафи, пов'язані з електронними грошима.

Якщо аудитор виявляє порушення, які можуть значно викривити фінансову звітність, він обговорює їх з управлінським персоналом і оцінює їхні наслідки. У разі суттєвих порушень, що залишаються невиправленими, аудитор може відмовитися від надання висновку. Якщо ж висновок все ж надається, у

звіті аудитор зазначає виявлені порушення. Вся інформація документується протоколами обговорень та копіями відповідних документів.

Наступним етапом для обґрунтування аудиторського висновку є збір аудитором релевантних і надійних доказів. З цією метою аудитор виконує низку процедур, що дають змогу повноцінно оцінити достовірність відображеної в обліку інформації про електронні гроші.

На думку А.П. Семенець, “методикою проведення зовнішнього аудиту є застосування методів, прийомів та способів, необхідних для здійснення аудиторської перевірки на кожному з її етапів для забезпечення досягнення мети, поставленої перед початком проведення аудиту” [75].

Загалом види аудиторських процедур та особливості їх застосування регламентуються МСА 500 «Аудиторські докази» [38]. Керуючись цим стандартом, аудитор визначає необхідні процедури для підтвердження достовірності операцій з електронними грошима, а також можливі робочі документи для їх оформлення (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Застосування аудиторських процедур для отримання аудиторських доказів
щодо операцій з електронними грошима

№ з/п	Аудиторська процедура	Застосування електронних грошей	Робочі документи
1	2	3	4
1.	Перевірка	Вивчення записів або документів з обліку операцій з електронними грошима	– відомість формальної та арифметичної перевірки первинних документів та реєстрі обліку; – відомість переліку відсутніх документів тощо
2.	Спостереження	Спостереження аудитором за процесом інвентаризації електронних грошей, або за виконанням заходів внутрішнього контролю електронних грошей	Записи щодо невідповідності тощо
3.	Зовнішнє підтвердження	Отримання аудитором письмового підтвердження у банківської установи - емітента електронних грошей чи в системи електронних грошей про здійснені операції. Запити про те, чи відбувалися зміни в договорах про співпрацю, що могли б вплинути на визнання прибутку тощо	Запити у зовнішніх сторін

Продовження таблиці 3.4

1	2	3	4
4.	Повторне обчислення	Перевірка арифметичної правильності документів чи записів за операціями з електронними грошима	Відомості арифметичної перевірки
5.	Повторне виконання	Незалежне виконання аудитором вже виконаних службою внутрішнього контролю заходів контролю	Записи аудитора щодо правильності дій служби внутрішнього контролю
6.	Запит	Письмова чи усна відповідь на питання аудитора щодо використання електронних грошей на підприємстві	– запити; – лист-запевнення

Джерело: [75]

Для того, щоб аудитор зміг сформулювати об'єктивну та неупереджену думку про діяльність підприємства, зокрема щодо використання електронних грошей, інформація, яку він отримує через аудиторські докази, повинна бути актуальною та достовірною.

Не менш важливим питанням є підтвердження залишків електронних грошей на початок періоду. Цього можна досягти за допомогою спостереження за поточною інвентаризацією електронних грошей та звіркою результатів із залишками на початок періоду. Інформацію про залишки електронних грошей на початок періоду аудитор також може отримати через підтвердження третіми особами.

Другим варіантом підтвердження сум електронних грошей на початок чи на кінець звітного періоду є зовнішнє підтвердження. Як зазначає у своєму дослідженні А.П. Семенець, "... більш доречні та достовірні докази щодо залишків сум на підприємстві можна отримати від запитів, спрямованих до банківської установи – емітента електронних грошей чи до системи електронних грошей, за допомогою якої відбувалися операції з електронними грошима".

Іншим джерелом інформації щодо операцій з електронними грошима є письмові запевнення від управлінського персоналу. Вони дозволяють отримати відомості про розрахунки з електронними грошима, які можуть не бути зафіксовані в первинних документах. Письмові запевнення та відповідальність

аудитора за їх отримання регулюються стандартом МСА 580 “Письмові запевнення” [38].

Аудитор повинен звернутися до управлінського персоналу для підтвердження таких моментів:

- персонал бере на себе відповідальність за підготовку фінансової звітності, зокрема щодо формування статті “Електронні гроші”;
- надано всю необхідну інформацію про наявність та рух електронних грошей, а також доступ до неї;
- усі операції з електронними грошима були належним чином зареєстровані та відображені у фінансовій звітності.

Запевнення від управлінського персоналу повинні бути надані до дати складання аудиторського висновку. Ці запевнення оформлюються у письмовій формі, у вигляді листа-запевнення, що адресований аудитору.

У ході аудиторської перевірки наявності та руху електронних грошей аудитор може зробити додаткові запити, зокрема:

- чи відображені в наказі про організацію бухгалтерського обліку підприємства специфікації щодо методики обліку операцій з електронними грошима;
- чи є законодавчі обмеження або особливості регулювання використання електронних грошей;
- інформація про всі виявлені недоліки в системі внутрішнього контролю;
- визначення порогу суттєвості для відхилень;
- перелік видів електронних грошей, що використовуються.

Протягом аудиту важливо, щоб аудитор співпрацював з управлінським персоналом та власниками підприємства. Така взаємодія дозволяє своєчасно інформувати керівництво про важливі спостереження, зроблені під час перевірки, і в свою чергу отримувати від них необхідну інформацію для подальшого аудиту.

Аудиторська перевірка завершується висловленням незалежної та неупередженої думки аудитора щодо достовірності фінансової звітності

підприємства. За результатами перевірки аудитор може дати як немодифіковану думку, так і модифіковану, залежно від виявлених недоліків або порушень у звітності чи обліковій політиці підприємства.

Модифікована думка висловлюється тоді, коли аудитор, на основі отриманих доказів, вважає, що фінансова звітність містить суттєві викривлення, або ж коли аудитор не мав змоги отримати достатні й належні докази для підтвердження відсутності суттєвих викривлень у фінансовій звітності.

Якщо аудитор вдається до модифікації думки щодо звітності, у висновок включаються параграфи “Підстава для висловлення думки із застереженням”, “Підстава для висловлення негативної думки” або “Підстава для відмови від висловлення думки” [58].

Таким чином, розроблена методика аудиту забезпечує комплексний підхід до контролю операцій з електронними грошима, що сприяє не лише підвищенню довіри з боку користувачів і партнерів, а й зміцненню внутрішньої фінансової стабільності підприємства.

3.3. Пропозиції щодо удосконалення контролю та аудиту операцій з електронними грошима в умовах ризиків

Сучасні фінансові технології значно змінюють підхід до обліку та контролю за операціями з електронними грошима, і підприємства, такі як СТОВ “Агрофірма “Оржицька”, які вирішили вперше працювати з електронними грошима, повинні зіткнутися з численними викликами. Як показує практика, на момент початку роботи з електронними грошима підприємство не було повністю готове до методичного забезпечення та управління такими операціями. Це підкреслює необхідність удосконалення контролю та аудиту в цій сфері, аби мінімізувати ризики, що виникають через відсутність досвіду.

Важливим аспектом є забезпечення належного контролю для запобігання шахрайствам, зокрема фішинговим атакам, які є одним із найпоширеніших ризиків у сфері електронних платежів.

Необхідність впровадження автоматизованих систем та інформаційних технологій для покращення внутрішнього контролю за операціями з електронними грошима зумовлена кількома важливими факторами, серед яких:

- трудомісткість контрольних процедур: вони передбачають великий обсяг арифметичних розрахунків і різноманітних видів аналізу. Автоматизація дозволяє значно підвищити ефективність процесів прийняття рішень та дає можливість здійснювати складні розрахунки і аналітичні процедури, використовуючи статистичні методи та моделювання;

- великі обсяги інформації: підприємства повинні обробляти значні обсяги даних, і на основі цих результатів розробляти рекомендації для запобігання помилок, зловживань і порушень законодавства щодо систем електронних грошей;

- швидкість обчислень і перевірок: важливим є забезпечення швидкості та високої якості виконання всіх необхідних процедур;

- циклічність технологічних процесів: бізнес-процеси на підприємстві відбуваються регулярно і систематично. Це дозволяє стандартизувати та автоматизувати процедури внутрішнього контролю;

- необхідність швидкого виявлення помилок: автоматизовані системи знижують ризик помилок, викликаних людським фактором, і забезпечують ефективне виявлення та виправлення помилок, зменшуючи ймовірність їх появи [71].

Застосування електронних грошей у підприємницькій діяльності завжди супроводжується більшими ризиками порівняно з традиційними методами розрахунків.

При проведенні внутрішнього контролю операцій з електронними грошима службі внутрішнього контролю слід оцінювати такі ризики:

- можливість дублювання технічного пристрою, що містить електронну валюту;
- загроза порушення цілісності даних або програм, що відповідають за функціонування системи електронних грошей;
- ризики перехоплення та модифікації повідомлень між торговельними підприємствами та емітентами електронних грошей;
- крадіжка коштів з електронних пристроїв;
- викрадення комп'ютерної інформації;
- відмова від операцій, пов'язаних із електронними грошима;
- шахрайство, що виникає внаслідок використання електронних переказів.

На жаль, на ринку наразі відсутні спеціалізовані системи для автоматизації контрольних процедур, які б забезпечували перевірку операцій з електронними грошима. Тому службі внутрішнього контролю пропонується в процесі перевірки адаптувати та застосовувати вже існуючі системи автоматизації бухгалтерського обліку або окремі програмні модулі. Такі модулі дозволяють автоматизувати товарно-грошові операції з використанням електронних грошей як у відкритих, так і в закритих системах, що сприяє підвищенню ефективності контролю.

Найпоширенішим методом шахрайства у системах електронних грошей є фішинг. Близько 23% атак спрямовані на банки та інші фінансово-кредитні установи, а збитки від таких атак оцінюються в мільярди доларів США. Згідно з даними статистики, щороку кількість фішингових атак зростає приблизно в півтора рази [93].

Для захисту електронних грошей від можливих втрат унаслідок фішингових атак, службі внутрішнього контролю підприємства рекомендується розробити комплексну систему захисту, яка включатиме рекомендації щодо безпечного використання електронних гаманців для персоналу, який має доступ до них. Оскільки фішингові ресурси становлять найбільшу загрозу протягом перших 24 годин свого існування, служба внутрішнього контролю повинна постійно моніторити інтернет-ресурси для швидкого виявлення загроз.

На основі проведеного моніторингу необхідно створити ефективну систему протидії фішинговим атакам, інтегруючи її в інформаційну базу служби внутрішнього контролю. Пропонована послідовність перевірки системи захисту електронних грошей від фішингових загроз включає такі етапи:

- 1) складання переліку потенційно небезпечних веб-сайтів та додавання їх у «банк даних для перевірок»;
- 2) створення списку відомих і доступних потенційно небезпечних інформаційних ресурсів;
- 3) визначення рівня загрози кожного потенційного небезпечного ресурсу;
- 4) оновлення антифішингових баз даних з додаванням нових небезпечних ресурсів, виявлених під час моніторингу.

Така система дозволить підвищити ефективність захисту підприємства від фішингових атак та мінімізувати ризики, пов'язані з електронними грошима.

Для реєстрації електронного гаманця внутрішній контрольний відділ повинен перевірити налаштування програмного забезпечення, яке відповідає за управління електронними грошима. Додатково, під час кожної транзакції з використанням електронних грошей, рекомендується перевіряти достовірність веб-сайту емітента. Це можна зробити, перевіряючи цифровий сертифікат безпеки через натискання на іконку безпечного з'єднання в браузері, який застосовується на підприємстві. Така перевірка допоможе знизити ризики від фішингових атак і забезпечити більшу безпеку фінансових операцій.

Таким чином, зважаючи на брак досвіду у використанні електронних грошей, для СТОВ «Агрофірма «Оржицька» рекомендовано впровадження низки вдосконалень у систему контролю та аудиту. Зокрема, пропонується запровадити автоматизовані системи для ефективного моніторингу та контролю операцій з електронними грошима, а також адаптувати існуюче програмне забезпечення для більш зручної та надійної обробки цих транзакцій.

Також на підприємстві відсутня практика внутрішніх звітів, що ускладнює процес контролю й аналізу операцій. Тому доцільно впровадити внутрішню інструкцію для організації звітування, що допоможе

стандартизувати та упорядкувати звітність. Завдяки цій інструкції внутрішня звітність буде підпорядкована чітким правилам, що значно полегшить функціонування управлінського апарату. Для задоволення інформаційних потреб різних груп зацікавлених користувачів було розроблено форму внутрішньої звітності, яка охоплює основні аспекти використання електронних грошей і спрямована на забезпечення ефективного управління ними (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Запропонована форма внутрішньої звітності

Назва документу	Шифр форми	Характеристика	Відповідальний за складання	Користувач звітної інформації
Звіт про операції з електронними грошима (Додаток В.4)	Форма ЕГ-1	Містить інформацію про всі операції, що здійснюються з використанням електронних грошей, з метою моніторингу та аналізу руху коштів, а також для забезпечення фінансової прозорості та підвищення ефективності управління	Бухгалтер	Керівництво та внутрішній контроль підприємства

Внутрішня звітність за операціями з електронними грошима забезпечує формування достовірної та зрозумілої інформаційної бази для прийняття зважених рішень.

Заповнення “Звіту про операції з електронними грошима” проводиться в національній валюті (гривнях) та класифікується за типами електронних грошей (на основі карток на , програмній основі тощо) для кожного гаманця на основі даних з облікових реєстрів (Журнал-ордер №1 с.-г. та відповідної відомості). Звіт складається на регулярній основі, зазвичай щомісячно.

Цей звіт надає відповіді на запити користувачів щодо залишку та витрат електронних грошей за звітний період, а також інформацію про їх рух по видах і за суб'єктами емісії чи розповсюдження.

Загалом, запропонована форма внутрішньої звітності по операціях з електронними грошима сприятиме підвищенню оперативності надання інформації управлінському персоналу. Використання цієї форми допоможе

керівництву СТОВ “Агрофірма “Оржицька” ухвалювати обґрунтовані рішення щодо застосування електронних грошей у підприємницькій діяльності та дозволить ефективніше контролювати їх використання.

Інформаційною основою для заповнення цих звітів є дані, зібрані на аналітичних рахунках бухгалтерії, в облікових регістрах, що містять відомості про операції з електронними грошима, а також інформація, надана емітентами електронних грошей та агентами з їх поширення під час пропозиції своїх послуг.

Висновки до розділу 3

В результаті проведеного дослідження організаційно-методичних основ контролю та аудиту операцій з електронними грошима визначено ключові аспекти, що впливають на ефективність управління такими операціями. Зокрема, було вивчено важливість чіткої організаційної структури внутрішнього контролю для забезпечення безпеки та виявлення ризиків, пов'язаних з використанням електронних грошей. Досліджено методику проведення аудиту цих операцій, що дозволяє своєчасно виявляти порушення та забезпечувати відповідність нормативним вимогам.

Також, в результаті аналізу, запропоновано удосконалення внутрішнього контролю та аудиту, зокрема через автоматизацію процесів і розробку відповідних звітних форм. Оцінка ризиків та їх можливий вплив на функціонування підприємств була одним із основних аспектів, який дозволяє вчасно виявляти загрози та забезпечувати належний рівень контролю за використанням електронних грошей.

ВИСНОВКИ

Робота над темою організації та методики обліку та контролю електронних грошей є надзвичайно актуальною в умовах сучасного розвитку фінансових ринків, де електронні платежі займають важливе місце. Протягом дослідження було розглянуто основні аспекти організації та методики обліку та контролю електронних грошей на підприємствах. Проведене дослідження дозволяє зробити кілька важливих висновків.

1. У процесі дослідження було визначено сутність електронних грошей як об'єкта обліку і контролю. Електронні гроші охарактеризовано як цифрову одиницю вартості, яка функціонує як платіжний засіб, забезпечуючи швидкі розрахунки без використання банківських рахунків. Досліджено їх значення для сучасної економіки, а також проаналізовано різні підходи до визначення електронних грошей, що дозволило сформулювати власне визначення та підкреслити їх важливість для бухгалтерського обліку. Розроблено класифікацію електронних грошей для цілей бухгалтерського обліку, що дає змогу забезпечити їх точне відображення у фінансовій звітності підприємства та впливає на прийняття управлінських рішень.

2. З'ясовано, що еволюція електронних грошей, від початкових етапів розвитку технологій до їх масового впровадження у фінансові системи, стала рушійною силою вдосконалення глобальної фінансової інфраструктури. У цьому контексті досліджено необхідність адаптації облікових практик до сучасних тенденцій, а також підвищення вимог до методології відображення операцій з електронними грошима.

3. Встановлено, що організація бухгалтерського обліку електронних грошей потребує ефективного документального забезпечення, яке відповідає законодавчим вимогам. У цьому напрямі розроблено форми первинних документів, таких як Акт обміну грошових коштів на електронні гроші та Заявка про обмін грошових коштів на електронні гроші.

4. Досліджено поточну фінансову звітність та виявлено, що вона не задовольняє інформаційні потреби користувачів щодо операцій з електронними грошима. Запропоновано внести зміни до форми № 1 “Баланс (Звіт про фінансовий стан)” шляхом додавання нового рядка 1168 “Електронні гроші” та оновлення розділу VI “Грошові кошти” у Примітках до річної фінансової звітності.

5. Розроблено рекомендації для удосконалення посадової інструкції бухгалтера в частині відображення операцій з електронними грошима. Це включає впровадження відповідних регламентів та процедур для обробки облікових даних, що сприяє підвищенню ефективності бухгалтерського обліку.

6. Визначено важливість аналітичного обліку для моніторингу та аналізу руху електронних грошей, оцінки ефективності їх використання та контролю за їх збереженням, що є ключовим для управління фінансами підприємства.

7. Досліджено організаційні аспекти внутрішнього контролю операцій з електронними грошима, враховуючи високий рівень ризиків. Розроблено форму звіту для служби внутрішнього контролю, яка містить висновки та рекомендації для підвищення безпеки операцій.

8. Розроблено методика проведення аудиту операцій з електронними грошима, що забезпечує відповідність законодавству та стандартам, сприяє управлінню ризиками і знижує ймовірність помилок та зловживань.

Загалом, дослідження показало, що правильна організація обліку та контролю операцій з електронними грошима є важливою складовою частиною ефективного управління підприємством в умовах цифрової економіки. Впровадження розроблених рекомендацій дозволить підприємствам підвищити рівень безпеки своїх фінансових операцій і забезпечити високий рівень управлінського контролю за використанням електронних грошей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акименко О. Ю. Рациональна організація обліку як основа забезпечення ефективного управління підприємством. Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. 2013. № 3. С. 69–74. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/Vcndtue_2013_3_11 (дата звернення 16.09.2024)
2. Батракова Т. Електронні гроші в платіжній системі України. Вісник Запорізького національного університету. 2018. № 4 (40). С. 104–109. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.Vznu_eco_2018_4_18.pdf. (дата звернення 12.07.2024)
3. Біткойн (BTC) ціни і статистика. BitInfoCharts. URL: <https://bitinfocharts.com/uk/bitcoin/> (дата звернення: 30.09.2024).
4. В конгресі Бразилії схвалили законопроект щодо регулювання крипторинку [Електронний ресурс]. URL: <https://cryptomisto.com/v-kongresibrazilii-shvalili-zakonproekt-shhodo-reguljuvannja-kriptorinku/> (дата звернення 24.08.2024)
5. Верес І. Поняття та ознаки електронних грошей. Підприємництво, господарство і право. Цивільне право і процес. 2017. № 8. С. 15–19. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/8/4.pdf> (дата звернення 14.07.2024)
6. Вигівська І. М., Семейон В. С. Електронні гроші в системі управління фінансовими ресурсами підприємства: облікові аспекти. Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. : Економіка. 2014. № 3. С. 173–175. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuec_2014_3_40. (дата звернення 21.07.2024)
7. Воляник Г. М., Мороз В. П. Фінансовий облік електронних грошей: сучасний стан та перспективи розвитку. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2015. № 1. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe/Nvldu_e_2015_1_7.pdf. (дата звернення 30.09.2024)
8. Годнюк І., Шевчук Н. ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.

Економічні горизонти. 2023. № 2 (24). С. 110–119. URL: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.2\(24\).2023.281235](https://doi.org/10.31499/2616-5236.2(24).2023.281235). (дата звернення 27.08.2024)

9. Голобородько А., Легомінова С. ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ ЯК НОВА ФОРМА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ ТА СУСПІЛЬСТВА. Economics: time realities. 2020. Т. 4, № 50. С. 28–34. URL: <https://doi.org/10.15276/etr.04.2020.4> (дата звернення 01.08.2024)

10. Гуцаленко Л. В., Делейчук З. М. Електронні гроші в Україні: функції та особливості обліку. Ефективна економіка. 2023. № 9. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/2154>. (дата звернення 14.07.2024)

11. Гуцаленко Л. В., Марчук У. ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ: ВІТЧИЗНЯНА ТА МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА. Трансформаційні перетворення обліково-аналітичного забезпечення управління в умовах євроінтеграційних процесів : зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф, м. Київ, 25 листоп. 2016 р. С. 191–193. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/197260985.pdf>. (дата звернення 16.07.2024)

12. Даценко Г., Левченко І. Аудит та інспектування грошових коштів і касових операцій: суть, проблемні аспекти та шляхи їх подолання. Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Економіка. 2013. № 7 (4). С. 210–216. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/vdumov_2013_21_7\(4\)_34](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/vdumov_2013_21_7(4)_34). (дата звернення 24.08.2024)

13. Дерев'янку С. І. Електронні гроші: сучасний стан та перспективи розвитку. Економічний вісник університету. 2014. № 22 (1). С. 138–143. URL: [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ecvu_2014_22\(1\)_26.pdf](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ecvu_2014_22(1)_26.pdf) (дата звернення 23.07.2024)

14. Директива 2009/110/ЕС Європейського Парламенту та Ради щодо започаткування та здійснення діяльності установами - емітентами електронних грошей та пруденційний нагляд за ними, що вносить зміни до Директиви 2005/60/ЕС та 2006/48/ЕС, та скасовує Директиву 2000/46/ЕС : Директива Європ. співтовариства від 16.09.2009 р. № 2009/110/ЄС : станом на 12 січ.

2016 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a18#Text (дата звернення 15.09.2024)

15. Електронні гроші українців потраплять під жорсткий контроль. ТСН.ua. URL: <https://tsn.ua/groshi/elektronni-groshi-ukrayinciv-potraplyat-pid-zhorstkiy-kontrol-298441.html>. (дата звернення 30.08.2024)

16. Звітність підприємств : навч. посіб. / В. П. Пантелеєв та ін. ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2017. 430 с. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789_Panteleyev_TitulZmist.pdf. (дата звернення 27.08.2024)

17. Звітність підприємства : навч. посіб. / В. Зелікман та ін. Дніпро : ННІ «ІПБТ» УДУНТ, 2022. 206 с. URL: https://nmetau.edu.ua/file/kua_19863.pdf. (дата звернення 27.08.2024)

18. Іванчук Н. В. Звітність підприємств : навч. посіб. Острог : Вид-во Нац. ун-ту "Острозька акад.", 2021. 8 с. URL: https://eprints.oa.edu.ua/Посібник_Звітність%20підприємств_Іванчук_НВ.pdf. (дата звернення 27.08.2024)

19. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Інстр. М-ва фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 : станом на 29 лип. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 04.09.2024)

20. Корінько М. Аудиторський контроль грошових коштів. Бізнес та інтелектуальний капітал. Інтелект XXI. 2014. № 6. С. 80–85. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_XXI_2014_6_12. (дата звернення 24.08.2024)

21. Костирко Р. О. Організація пооб'єктного контролю ефективності діяльності підприємств. Фінансовий простір. 2016. № 1. С. 93–101. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2016_1_14. (дата звернення 24.08.2024)

22. Кошіль А. І. ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З ЕЛЕКТРОННИМИ ГРОШИМА. ЕКОНОМІЧНІ ДНІ – 2024 : матеріали всеукр.

науково-практ. конф. молодих вчен. та студентів, м. Київ, 10 квіт. 2024 р. 2024. С. 159–160. URL: <https://drive.google.com/file/d/1fI3sEF6LbiO2cLrdBQkPusp=sharing>. (дата звернення 02.07.2024)

23. Кошіль А., Мельянкova Л. Економічна сутність та облікове відображення електронних грошей в умовах сучасності. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2023. № 4. С. 397–408. URL: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2023-4-397-408> (дата звернення 02.07.2024)

24. Кошіль А., Мельянкova Л. ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ВИКЛИКИ ОБЛІКУ. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 2(49). С. 168–173. URL: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-26> (дата звернення 02.07.2024)

25. Крутова А. С., Нестеренко О. О. Обліково-звітні аспекти монетизації продуктів ігрової індустрії з використанням електронних грошей. *БІЗНЕСІНФОРМ*. 2015. № 7. С. 147–152. URL: <https://www.business-inform.net/ua&stqa=21>. (дата звернення 14.07.2024)

26. Кулик В. Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи розвитку : монографія. Полтава : РВВ ПУЕТ, 2014. 372 с. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/1926>. (дата звернення 27.08.2024)

27. Легенчук С., Семенець А. Облікове відображення операцій з електронними грошима: методичний аспект. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. № 23. С. 144–147. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/Nvkhdu_en_2017_23\(3\)_36](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/Nvkhdu_en_2017_23(3)_36) (дата звернення 23.07.2024)

28. Максименко Н., Побережна Н. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ: ВИМОГИ ТА ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я*. 2016. С. 197. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/186676714.pdf>. (дата звернення 27.08.2024)

29. Меліхова Т., Манойло Т. Розробка програми аудиту касових операцій для підвищення ефективності діяльності підприємства. *Бізнес-економіка*,

фінанси, облік і аудит. Серія : Регіональна бізнес-економіка та управління. 2013. № 2 (38). С. 97–106. URL: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBNRbetu_2013_2_17.

(дата звернення 24.08.2024)

30. Мельниченко О. Аудит електронних грошей за міжнародними стандартами. Вісник Хмельницького національного університету. Серія : Економічні науки. 2014. Т. 1, № 6. С. 115–122. URL: [http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vchnu_ekon_2014_6\(1\)_24.pdf](http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vchnu_ekon_2014_6(1)_24.pdf). (дата звернення 24.08.2024)

31. Мельниченко О. Методологія аудиту електронних грошей. ВІСНИК ЖДТУ. 2013. № 2 (64). С. 124–130. URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2341/1/15.pdf>. (дата звернення 24.08.2024)

32. Мельниченко О. Організація аудиту електронних грошей в банках. Фінанси та банківська справа. Серія : Проблеми економіки. 2014. № 4. С. 369–375. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2014-4_0-pages-369_375.pdf. (дата звернення 24.08.2024)

33. Мельниченко О. Формування хbri-звітності щодо обігу електронних грошей. Вісник ЖДТУ. 2014. № 4 (70). С. 220–225.

34. Мельниченко О. В. Теоретичні засади електронних грошей. Бізнес Інформ. 2013. № 8. С. 284–290. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2013-8_0-pages-284_290.pdf (дата звернення 14.07.2024)

35. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1). Подання фінансової звітності : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text (дата звернення 05.09.2024)

36. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7). Звіт про рух грошових коштів : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від

01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019#Text (дата звернення 05.09.2024)

37. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 (МСБО 8). Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_020#Text (дата звернення 13.08.2024)

38. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Київ : Міжнар. федерація бухгалтерів. Т. 4. 1144 с. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/2016-2017-IAASB-Handbook-Volume-1_ukr.pdf. (дата звернення 10.10.2024)

39. Мокієнко Т. В., Прийдак Т. Б., Ліпський Р. В. Електронні гроші: сутність, класифікація та облікове відображення. Ефективна економіка. 2019. № 6. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2019/37.pdf (дата звернення 23.07.2024)

40. Мусієнко В. ЦБ Нігерії обмежив зняття готівки до \$45 в день для стимулювання населення до використання CBDC [Електронний ресурс]. URL: <https://cryptomisto.com/cb-nigerii-obmezhiv-znjattja-gotivki-do-45-v-dendlja-stimuljuvannja-naseleonnja-do-vikoristannja-cbdc/> (дата звернення 24.08.2024)

41. Нестеренко І., Ковалевська Н. СТАНОВЛЕННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПОКАЗНИКИ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ІНДУСТРІЇ. Економічний аналіз. 2021. № 31(3). С. 190–197. URL: <https://doi.org/10.35774/econa2021.03.190>. (дата звернення 27.08.2024)

42. Нікіфоряк Л., Стефурак О., Чайковська Т. Моніторинг грошових потоків як засіб забезпечення їх оптимізації. URL: https://www.rusnauka.com/9_DN_2010/Economics/61399.doc.htm. (дата звернення 30.09.2024)

43. Олійник О. ЦБ Казахстану успішно провів тестування платформи для цифрового тенге [Електронний ресурс]. URL: <https://cryptomisto.com/cb-kazahstanu-uspishno-proviv-testuvannja/> (дата 24.08.2024)

44. Онищенко В. Електронні гроші в Україні. Головбух. URL: <https://buhplatforma.com.ua/elektronni-groshi>. (дата звернення 06.08.2024)
45. Перелік банків України, які мають право здійснювати випуск електронних грошей. Портал відкритих даних Міністерства цифрової трансформації України. URL: <https://data.gov.ua/dataset/32cfa723-b120-4a34-8292-05b8a8210f4b/resource/2c0e436a-0c5f-47ad-8646-5007078bdae7>. (дата звернення 09.08.2024)
46. Петров Р. Шанхай проведе роздачу цифрового юаня [Електронний ресурс]. URL: <https://forklog.com/news/shanhaj-provedet-razdachutsifrovogo-yuanyu> (дата звернення 24.08.2024)
47. Писаренко М. В ЦБ Індії розповіли, коли розпочнуть тестувати цифрову рупію в роздрібній торгівлі [Електронний ресурс]. URL: <https://cryptomisto.com/v-cb-indii-rozpovili-koli-rozpochnut-testuvati-cifrovu-rupijuv-rozdribnij-torgivli/> (дата звернення 24.08.2024)
48. Пліско І. Особливості відображення в бухгалтерському обліку розрахунків електронними грошима. Вісник Чернігівського державного технологічного університету. 2014. № 2 (74). С. 230–236. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe/Vcndtue_2014_2_34.pdf. (дата звернення 23.07.2024)
49. Польова Т. В., Дружина А. В. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ. Ефективна економіка. 2019. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7458>. (дата звернення 27.08.2024)
50. Приймак С. В., Костишина М. Т., Долбнева Д. В. Фінансова звітність підприємств : навч.-метод. посіб. Львів : Ліга-Прес, 2016. 265 с. URL: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/Фінансова-звітність-посібник-лекції.pdf>. (дата звернення 27.08.2024)

51. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII : станом на 20 черв. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення 05.10.2024)

52. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV : станом на 3 верес. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 27.09.2024)

53. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо платіжних послуг : Закон України від 12.01.2023 р. № 2888-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2888-20#Text>. (дата звернення 04.08.2024)

54. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 № 851-IV : станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення 20.08.2024)

55. Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку : Наказ М-ва фінансів України від 27.06.2013 р. № 627 : станом на 12 трав. 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1242-13#Text> (дата звернення 20.08.2024)

56. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 21 “Вплив змін валютних курсів“ : Наказ М-ва фінансів України від 10.08.2000 р. № 193 : станом на 17 лют. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text> (дата звернення 17.08.2024)

57. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ М-ва фінансів України від 07.02.2013 № 73 : станом на 3 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення 20.08.2024)

58. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку : Наказ М-ва фінансів України від 08.10.1999 р. № 237 :

станом на 3 листоп. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (дата звернення 08.10.2024)

59. Про затвердження Положення про випуск електронних грошей та здійснення платіжних операцій з ними : Постанова Нац. банку України від 29.09.2022 р. № 210 : станом на 24 черв. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0210500-22#Text> (дата звернення 17.08.2024)

60. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : Наказ М-ва фінансів України від 24.05.1995 № 88 : станом на 9 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> (дата звернення 23.09.2024)

61. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : Наказ М-ва фінансів України від 02.09.2014 № 879 : станом на 29 лип. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення 02.10.2024)

62. Про затвердження Порядку подання повідомлень про відкриття/закриття рахунків платників податків у банках та інших фінансових установах до контролюючих органів : Наказ М-ва фінансів України від 18.08.2015 р. № 721 : станом на 13 лют. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1058-15#Text> (дата звернення 18.08.2024)

63. Про затвердження спеціалізованих форм реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств та Методичних рекомендацій щодо їх застосування : Наказ М-ва аграр. політики України від 04.06.2009 р. № 390. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0390555-09#Text> (дата звернення 18.08.2024)

64. Про затвердження форми Звіту про використання коштів / електронних грошей, виданих на відрядження або під звіт, та Порядку його складання : Наказ М-ва фінансів України від 28.09.2015 р. № 841 : станом на

13 лип. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1248-15#Text> (дата звернення 18.08.2024)

65. Про платіжні послуги : Закон України від 30.06.2021 р. № 1591-IX : станом на 1 квіт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text> (дата звернення 02.08.2024)

66. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану : Постанова Нац. банку України від 24.02.2022 № 18 : станом на 10 верес. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text> (дата звернення 12.09.2024)

67. Радченко М. ОСОБЛИВОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В ОБЛІКУ. Науковий вісник Ужгородського університету. 2015. № 1 (45). С. 121–124. URL: http://www.visnyk-ekonomold.uzhnu.edu.ua/images/pubs/45/2/45_2_121-124_Радченко.pdf. (дата звернення 23.07.2024)

68. Савлук М. І., Мороз А. М., Лазепко А. М. Гроші і кредит: підручник / за наук. ред. М. І. Савлука. 6-те вид., перероб. і доп. Київ: КНЕУ, 2011. 589 с.

69. Сахаров П. О. Організаційно-методичні засади контролю розрахунків електронними грошима. Вісник Одеського нац. ун-ту: наук. журнал. Сер. Економіка. 2013. Т. 18, № 2 (1). С. 135–139. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/11041>. (дата звернення 27.08.2024)

70. Сахаров П. Окремі аспекти обліку електронних грошей та особливості проведення їх аналізу та аудиту у банках. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ. 2015. № 9. С. 1192–1197. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/205.pdf. (дата звернення 27.08.2024)

71. Сахаров П. УДОСКОНАЛЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ ЕЛЕКТРОННИМИ ГРОШИМА В АВТОМАТИЗОВАНІЙ ІНФОРМАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ ПІДПРИЄМСТВА. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2015. № 13. С. 162–166. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_13/165.pdf. (дата звернення 30.08.2024)

72. Семенець А. Бухгалтерський облік та контроль електронних грошей: організація і методика : автореф. автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Житомир, 2017. 23 с. URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7021/Semenec.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. (дата звернення 23.07.2024)

73. Семенець А. ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ОПЕРАЦІЙ З ЕЛЕКТРОННИМИ ГРОШИМА. Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія» : матеріали Міжнар. науково-практ. Інтернет-конф., м. Тернопіль, 30 черв. 2017 р. С. 262–265. URL: <http://dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/22415/1/262-265.pdf>. (дата звернення 27.08.2024)

74. Семенець А. ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ ЯК МЕТОД ЇХ КОНТРОЛЮ: ПРОЦЕСНИЙ ПІДХІД. ВІСНИК ЖДТУ. 2016. № 3 (77). С. 133–138. URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5150/21.pdf> (дата звернення 27.08.2024)

75. Семенець А. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ АУДИТУ ОПЕРАЦІЙ З ЕЛЕКТРОННИМИ ГРОШИМА. ВІСНИК ЖДТУ. 2017. № 2 (80). С. 41–48. URL: <http://ven.ztu.edu.ua/article/view/106344>. (дата звернення 27.08.2024)

76. Сиротинська А., Лесик О. Сучасні проблеми і перспективи розвитку електронних грошей в Україні та особливості їх відображення в обліку. Проблеми економіки. 2011. № 1. С. 25–33.

77. Стовпова А. ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ І КОМПОНЕНТИ АУДИТУ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2020. № 30. URL: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-30-33>. (дата звернення 27.08.2024)

78. Стовпова А. С. Удосконалення обліку електронних грошей на основі використання нового рахунку 32 "Електронні гроші". Інвестиції: практика та

досвід. 2021. № 6/2021. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.6.35>. (дата звернення 10.10.2024)

79. Сурніна К. С., Богосян М. В. Напрями вдосконалення організації обліку на підприємствах молочної промисловості. Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. 2013. № 2. С. 114–119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvfbi_2013_2_21. (дата звернення 10.10.2024)

80. Глухий А. О. Еволюція електронних грошових форм. Наукові записки. Серія “Економіка”. 2008. Фінанс. система України. Ч. 3, № 10. С. 397–403. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/6628/1/48.pdf>. (дата звернення 04.08.2024)

81. Томчук О. В., Фостолович В. А. Криптовалюта як новий фінансовий інструмент: переваги і недоліки її використання та проблеми нормативно-правового регулювання. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2018. № 2. С. 67–77. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.efmapnp_2018_2_8. (дата звернення 23.07.2024)

82. Черній М. Я. ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ДІЯЛЬНОСТІ. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2014. № 2 (23). С. 381–388. URL: [https://doi.org/10.26642/pbo-2012-2\(23\)-381-388](https://doi.org/10.26642/pbo-2012-2(23)-381-388). (дата звернення 27.08.2024)

83. Чечель В. Облікове забезпечення операцій з електронними коштами : дипломна робота. Вінниця, 2018. 101 с. URL: <http://socrates.vsau.org/b04213/html/cards/getfile.php/17753.pdf>. (дата звернення 24.07.2024)

84. Шишкова Н. Л., Мороз Є. Ю. Електронні гроші: сутність та проблеми використання в Україні. Економічний вісник. 2017. № 4. С. 39–50. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2017/4/EV20174_039-051.pdf. (дата звернення 14.07.2024)

85. Що таке ЦИФРОВІ ГРОШІ. Словопедія - Економічна енциклопедія. URL: <http://slovopedia.org.ua/38/53414/385537.html>. (дата звернення 05.09.2024)

86. Щодо визначення окремих понять : Лист Нац. банку України від 07.06.2013 р. № 25-112/6750. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v6750500-13#Text> (дата звернення 17.08.2024)

87. Японія розпочне новий пілот цифрової ієни навесні 2023 року[Електронний ресурс]. URL: <https://metaseamix.com/threads/257/> (дата звернення 24.08.2024)

88. Advances in Cryptology. Proceedings of Crypto 82. Editors: D. Chaum, R. L. Rivest, A. T. Sherman. New York: Springer Science, 1983. P. 199–203 [In English]

89. Ely B. Electronic money and monetary policy: separating fact from fiction. The Cato Institute's 14 Annual Monetary Conference on "The Future of Money in the Information Age", Washington D.C., 23 May 1996. [In English]

90. Hayes A. What Happens to Bitcoin After All 21 Million Are Mined?. Investopedia. URL: <https://www.investopedia.com/tech/what-happens-bitcoin-after-21-million-mined/>. [In English] (дата звернення 01.10.2024)

91. International Financial Reporting & Analysis / D. Alexander et al. 8th ed. 2020. 930 p. URL: <http://repository.iuk.ac.ke:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/378> [In English] (дата звернення 27/08/2024)

92. Nita B. Internal reporting as a tool of management control in the public sector. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecinskiego Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia. 2015. T. 2015, № 76/2. С. 209–218. URL: <https://doi.org/10.18276/frfu.2015.76/2-17> [In Polish] (дата звернення 27.08.2024)

93. Ozsahan H., Worthington D. 50+ Phishing Attack Statistics for 2024. JumpCloud. URL: <https://jumpcloud.com/blog/phishing-attack-statistics>. [In English] (дата звернення 09.09.2024)

ДОДАТКИ

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ	за ЄДРПОУ	2023	01	01
Територія	ПОЛТАВСЬКА	за КАТОТТГ	00845855		
Організаційно-правова форма господарювання	товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ	UA53040070000083099		
Вид економічної діяльності	Розведення великої рогатої худоби молочних порід	за КВЕД	240		
Середня кількість працівників	369		01.41		
Адреса, телефон	Шкільна 31, с. ТАРАСЕНКОВЕ, ОРЖИЦЬКИЙ РАЙОН, ПОЛТАВСЬКА ОБЛ., 37734	93110			
Одиниця виміру: тно. грн. без десятичного знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)					
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):					
за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку					
за міжнародними стандартами фінансової звітності					

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2022 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	-	-
Незавершені капітальні інвестиції	1005	90	90
Основні засоби	1010	47 647	42 469
первісна вартість	1011	102 620	106 959
знос	1012	54 973	64 490
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	21 886	22 220
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	69 623	64 779
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	60 932	65 583
виробничі запаси	1101	31 113	31 970
незавершене виробництво	1102	9 964	14 587
готова продукція	1103	19 393	18 357
товари	1104	462	669
Поточні біологічні активи	1110	28 687	30 537
Депозити перестраховування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	7 044	10 593
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	-	-
з бюджетом	1135	-	21
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	3 440	2 486
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	562	2 884
гопівка	1166	11	63
рахунки в банках	1167	551	2 820
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-

Продовження додатка Б.1

резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1196	-	-
Усього за розділом II	1198	100 668	112 104
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	176 288	176 883

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	245	245
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у доцінках	1403	-	-
Додатковий капітал	1410	129 857	130 512
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	5 143	7 215
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Виділений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	135 245	157 972
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	1 001	1 403
Інші довгострокові зобов'язання	1515	1 992	1 992
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	2 993	3 395
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	7 987	10 318
розрахунками з бюджетом	1620	2 013	2 677
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	397	444
розрахунками з оплати праці	1630	1 497	1 608
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	157	469
Усього за розділом III	1695	12 051	15 516
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
1700	-	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	170 288	176 883

Керівник

Несен Валентин Володимирович

Головний бухгалтер

Тороник Лідія Василівна

1 Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

2 Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
Бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "АГРОФІРМА "ОРЖИЦЬКА"		Дата (рік, місяць, число)	2024 01 01	
Територія	ПОЛТАВСЬКА		за КАТОТТГ 1	UA53040070000083099	
Організаційно-правова форма господарювання	товариство з обмеженою відповідальністю		за КОПФГ	240	
Вид економічної діяльності	Розведення великої рогатої худоби молочних порід		за КВЕД	01.41	
Середня кількість працівників	2 313				
Адреса, телефон	Шкільна 31, с. ТАРАСЕНКОВЕ, ОРЖИЦЬКИЙ РАЙОН, ПОЛТАВСЬКА ОБЛ., 37734		93110		
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)					
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):					
за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку				v	
за міжнародними стандартами фінансової звітності					

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2023 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	-	-
Незавершені капітальні інвестиції	1005	90	90
Основні засоби	1010	42 469	44 269
первісна вартість	1011	106 959	116 983
знос	1012	64 490	72 714
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	22 220	26 362
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиторські витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	64 779	70 721
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	65 583	79 389
виробничі запаси	1101	31 970	27 807
незавершене виробництво	1102	14 587	19 210
готова продукція	1103	18 357	31 622
товари	1104	669	750
Поточні біологічні активи	1110	30 537	27 188
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	10 593	16 992
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	-	-
з бюджетом	1135	21	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2 486	1 532
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	2 884	1 740
гоівка	1166	63	46
рахунки в банках	1167	2 820	1 693
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестрахування у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-

Продовження додатка Б.2

резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
інші оборотні активи	1196	-	-
Усього за розділом II	1194	112 104	126 841
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	176 883	197 562

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	245	245
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	150 512	163 499
емсійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	7 215	5 843
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Виділений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	157 972	169 587
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	1 403	4 736
Інші довгострокові зобов'язання	1515	1 992	1 992
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	3 395	6 728
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	7 457
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	10 318	9 862
розрахунками з бюджетом	1620	2 677	2 020
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	444	415
розрахунками з оплати праці	1630	1 608	1 493
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	469	-
Усього за розділом III	1695	15 516	21 247
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	176 883	197 562

Керівник

Несен Валентин Володимирович

Головний бухгалтер

Торовик Лілія Васиївна

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

² Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Додаток Б.3

Підприємство **СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ** Дата (рік, місяць, число) **2023 01 01**
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ" АГРОФІРМА "ОРЖИЦЬКА" за С/ДРПОУ **00845855**

(найменування)
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
 за **Рік 2022** р.

Форма № 2 Код за ДКУД **1801003**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	129 583	127 534
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестраховання	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(109 670)	(120 228)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	19 913	7 306
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	12 330	12 800
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	12 208	11 800
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(3 420)	(3 300)
Витрати на збут	2150	(152)	(135)
Інші операційні витрати	2180	(19 978)	(13 800)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	18 576	12 900
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	8 693	2 871
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	212	200
Інші доходи	2240	4	10
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(243)	(140)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(1 451)	(2 258)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження додатку Б.3

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	7 215	683
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	7 215	683
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	7 215	683

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	115 604	122 759
Витрати на оплату праці	2505	25 608	24 130
Відрахування на соціальні заходи	2510	5 570	5 243
Амортизація	2515	9 822	9 350
Інші операційні витрати	2520	22 886	22 862
Разом	2550	179 490	184 344

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Несен Валентин Володимирович

Головний бухгалтер

Торовик Лідія Василівна

Додаток Б.4

Підприємство	СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ" АГРОФІРМА "ОРЖИЦЬКА" (найменування)	Дата (рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	КОДИ		
			2024	01	01
			00845855		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2023 р.

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	125 930	129 583
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестрахування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(110 883)	(109 670)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	15 047	19 913
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	19 915	12 330
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	19 752	12 208
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(4 011)	(3 420)
Витрати на збут	2150	(110)	(152)
Інші операційні витрати	2180	(22 875)	(19 978)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	19 897	18 576
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	7 966	8 693
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	273	212
Інші доходи	2240	2	4
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(845)	(243)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(1 553)	(1 451)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження додатка Б.4

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	5 843	7 215
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	5 843	7 215
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	5 843	7 215

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	131 193	115 604
Витрати на оплату праці	2505	27 377	25 608
Відрахування на соціальні заходи	2510	5 941	5 570
Амортизація	2515	8 224	9 822
Інші операційні витрати	2520	22 655	22 886
Разом	2550	195 390	179 490

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Несен Валентин Володимирович

Головний бухгалтер

Торовик Лідія Васиївна

ПОСАДОВА ІНСТРУКЦІЯ БУХГАЛТЕРА З ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ (ВИТЯГ)

I. Загальні положення

- 1.
- 2.
3. У своїй діяльності бухгалтер з обліку грошових коштів (в частині електронних грошей) керується:
  - нормативними документами та методичними матеріалами з питань виконуваної роботи (в т.ч. Закон України “Про електронні документи та електронний документообіг” № 851-IV від 22.05.2003 р.; Положення про випуск електронних грошей та здійснення платіжних операцій з ними № 210 від 29.09.2022 р. і т.д.);
  - статутом підприємства;
  - правилами внутрішнього трудового розпорядку підприємства;
  - наказами та розпорядженнями директора підприємства;
  - розпорядженнями головного бухгалтера та його заступників;
  - цією посадовою інструкцією.
4. Бухгалтер з обліку грошових коштів (в частині електронних грошей) повинен знати:
  - нормативно-правові акти, положення, інструкції, інші керівні матеріали і документи з ведення обліку наявності та руху електронних грошей;
  - форми банківських документів та документів, якими оформляються операції з електронними грошима;
  - правила прийому, видачі, обліку і зберігання електронних грошей;
  - порядок оформлення придбання та погашення електронних грошей;
  - ліміти на здійснення операцій з електронними грошима, встановлені законодавчо та на підприємстві, правила забезпечення їх збереження;
  - основи організації праці;

Продовження додатка Б.5

- правила експлуатації обчислювальної техніки;
- основні положення законодавства про працю;
- правила внутрішнього трудового розпорядку;
- правила і норми охорони праці.

II. Завдання та обов'язки

1. Складає заявки на емісію, первинні документи для руху та заявки на погашення електронних грошей.
2. Отримує виписки з платіжних систем та банківські виписки.
3. Веде аналітичний і синтетичний облік операцій з електронними грошима як у національній, так і іноземній валютах, відображаючи їх у регістрах бухгалтерського обліку.
4. Готує звітність для внутрішніх і зовнішніх користувачів.
5. Наприкінці звітного періоду звіряє обороти по рахунках обліку електронних грошей.
6. Перевіряє правильність і законність оформлення документів та звітів, їхній арифметичний підрахунок і наявність прикладених первинних документів.

III. Права

Бухгалтер з обліку грошових коштів (в частині електронних грошей) має право:

1. ...
2. ...

IV. Відповідальність

Бухгалтер з обліку грошових коштів (в частині електронних грошей) несе відповідальність за:

1. Неналежне виконання або невиконання посадових обов'язків, помилкові дії чи бездіяльність, ухилення від прийняття рішень, що належать до його компетенції, а також не використання або часткове використання наданих функціональних прав, визначених цією посадовою інструкцією та правилами внутрішнього трудового розпорядку, у межах, встановлених чинним законодавством України про працю та кримінальним правом.

Продовження додатка Б.5

2. Правопорушення, скоєні в процесі виконання професійних обов'язків, у межах чинного адміністративного, кримінального та цивільного законодавства України.
3. Завдання матеріальної шкоди в межах, передбачених цивільним та трудовим законодавством України.
4. Забезпечення збереження та контролю доступу до електронних грошей.

УЗГОДЖЕНО

Головний
бухгалтер

_____
(підпис)

_____
(ПІБ)

" ____ " _____ р.

Директор

_____
(підпис)

_____
(ПІБ)

" ____ " _____ р.

З інструкцією
ознайомлений (-а)

_____
(підпис)

_____
(ПІБ)

" ____ " _____ р.

Договір про надання послуг за операціями з електронними грошима (витяг)

Цей документ “Договір про використання електронних грошей (далі – “Договір”) визначає порядок та умови використання електронних грошей при проведенні розрахунків і відповідно до ст. 641 Цивільного кодексу України є офіційною публічною офертою (пропозицією).

(Емітент електронних грошей), що у відповідності до Правил використання електронних грошей здійснює випуск електронних грошей (надалі – “Емітент”) та

(Генеральний агент), внесене до реєстру фінансових установ, що проводить свою діяльність на підставі (підстава) платіжній системі (назва платіжної системи) на здійснення діяльності, пов’язаної з переказом коштів, в тому числі з використанням електронних грошей та виконує функції Платіжної організації, Генерального Агента та Оператора електронних грошей , (надалі – “Генеральний агент”), з однієї сторони та

(Назва користувача) (надалі – “Користувач”), з іншої сторони, далі кожен окремо іменується – “Сторона”, а разом іменуються – “Сторони”, уклали цей Договір про наступне:

1. ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ

...

2. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

2.1. Цей Договір визначає умови та порядок використання Користувачем Електронних грошей, надання яких здійснюється за допомогою ... з метою проведення таких операцій з Електронними грошима як:

- поповнення Користувачем власного Електронного гаманця Електронними грошима;
- переказ Електронних грошей на Електронний гаманець іншого Користувача;
- переказ Електронних грошей на Електронні гаманці Торговців з метою оплати придбаних Товарів;

Продовження додатка Б.6

- прийом Електронних грошей, які були повернені Торговцем або Агентом з розрахунків у зв'язку з неможливістю виконання взятих на себе зобов'язань, або при поверненні товарів згідно приписів чинного законодавства України;
- переказ Електронних грошей на Електронний гаманець Емітента для погашення;
- переказ Електронних грошей на Електронний гаманець Агента з розрахунків в обмін на безготівкові або готівкові грошові кошти;
- переказ Електронних грошей випущених Емітентом на Електронний гаманець Агента з обмінних операцій з метою їх обміну на електронні гроші випущені іншими емітентами;
- прийом Електронних грошей випущених Емітентом від Агента з обмінних операцій в обмін на надані Користувачем електронні гроші випущені іншими емітентами;
- інші операції з Електронними грошима не заборонені чинним законодавством України.

3. ПОРЯДОК УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРУ

...

4. ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ

...

5. ПРАВА СТОРІН

...

6. ОБОВ'ЯЗКИ СТОРІН

...

7. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН

...

8. СТРОК ДІЇ ДОГОВОРУ. ЗМІНА УМОВ ДОГОВОРУ

...

Акт обміну грошових коштів на електронні гроші № _____

Дата: _____

Ми, нижчепідписані, представник(и) (назва компанії, якщо є), з однієї сторони, та _____ (ім'я та ідентифікаційні дані особи чи організації, що отримує електронні гроші), з іншої сторони, склали цей акт про наступне:

1. Згідно з попереднім домовленням, _____ (ім'я та ідентифікаційні дані особи чи організації) передав _____ (сума в грошовій одиниці) грошових коштів у розмірі _____ (сума в електронних грошах), включаючи комісію у розмірі _____ (сума комісії в грошовій одиниці), яка стягнута під час обміну.

2. _____ (ім'я та ідентифікаційні дані особи чи організації), отримавши зазначену суму, підтверджує отримання і зобов'язується використовувати електронні гроші відповідно до їх призначення.

3. Обмін відбувся без будь-яких виключень та у взаємній згоді обох сторін.

4. Цей акт складено в двох примірниках, що мають рівну юридичну силу, один для кожної зі сторін.

Дата: _____

Підпис _____
(представника першої сторони)

Підпис _____
(представника другої сторони)

ЗАЯВКА**Про обмін грошових коштів на електронні гроші**

Дата: _____

Підприємство: _____

Адреса: _____

Контактна особа: _____

Телефон: _____

E-mail: _____

Агенту з розповсюдження електронних грошей _____

Звертаємося до Вас із заявкою про обмін грошових коштів на електронні гроші відповідно до нижченаведених даних:

Сума грошових коштів для обміну: _____

Сума електронних грошей, яку необхідно отримати:

_____

Причина обміну: _____

Дата, до якої необхідно провести обмін: _____

Прохання розглянути цю заявку та здійснити обмін відповідно до вказаних вимог.

З повагою,

_____ (підпис)

_____ (ім'я та посада представника підприємства)

_____ (дата)

Звіт служби внутрішнього контролю

За результатами перевірки операцій з електронними грошима

Дата _____

Період перевірки _____ Відповідальна особа _____

1. Загальна інформація

Мета перевірки:

- Забезпечення дотримання внутрішніх політик та нормативних вимог щодо обігу електронних грошей.

...

Об'єкт перевірки: Операції з електронними грошима за [період].

2. Ключові аспекти перевірки

Аспекти перевірки	Деталі
Перевірка відповідності операцій	Наприклад: правильність відображення у фінансовій звітності.
Оцінка інформаційної безпеки	Захист даних транзакцій та доступу до облікових систем.
Виявлення шахрайських транзакцій	Методика аналізу підозрілих операцій.
Перевірка внутрішніх регламентів	Перевірка внутрішніх регламентів

3. Основні показники перевірки

Показник	Значення
Загальна кількість транзакцій	
Сума перевірених операцій	
Виявлені порушення (кількість)	
Виявлені порушення (сума)	
Вплив порушень на результат	

4. Висновки та рекомендації

Висновки:

Загальна оцінка: [високий/середній/низький рівень відповідності].

Виявлені проблеми: [Короткий опис порушень].

Рекомендації: ...

Відповідальна
особа

_____
(підпис)

_____
(ПІБ)

" ____ " ____ р.

Керівник служби
внутрішнього
контролю

_____
(підпис)

_____
(ПІБ)

" ____ " ____ р.

Загальна стратегія аудиторської перевірки СТОВ “Агрофірма “Оржицька” з обліку електронних грошей

Перевіряється суб'єкт СТОВ “Агрофірма “Оржицька”

Аудитор _____

Звітний період 2023 рік

Планована робота Аудит обліку електронних грошей

Період аудиту з 09.09.2024 по 27.09.2024

Кількість людино-годин 120

Запланований аудиторський ризик 5%

№ з/р	Перелік аудиторських процедур	Дата	Виконавець	Джерела аудиторських доказів
1	2	3	4	5
1	Рішення загальних питань організації	09.09.24 – 11.09.24		Статут, установчі документи, Наказ про облікову політику, Баланс (ф.1), Головна книга
2	Аудит балансу підприємства	11.09.24 – 13.09.24		НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», Оборотно сальдова відомість, Головна книга
3	Аудит дотримання умов документування операцій з електронними грошима, а також стану аналітичного і синтетичного обліку	13.09.24 – 19.09.24		Головна книга, інвентаризаційні описи, акти, відомості, журнали-ордери
4	Аудит достовірності фінансової звітності у частині відображення операцій щодо стану та руху електронних грошей	19.09.24 – 24.09.24		Головна книга, Баланс (ф.1), Примітки до річної фінансової звітності (ф.5)
5	Узагальнення результатів аудиту електронних грошей, формування аудиторського звіту	24.09.24 – 27.09.24		Копії документів, аудиторський звіт

Загальну стратегію перевірки було погоджено керівництвом СТОВ “Агрофірма “Оржицька”.

Деталізований план аудиторської перевірки СТОВ “Агрофірма “Оржицька”

Перевіряється суб'єкт СТОВ “Агрофірма “Оржицька”

Аудитор _____

Звітний період 2023 рік

Планова робота Аудит обліку електронних грошей

Плановані процедури	Джерела аудиторських доказів		Дата	Робочі документи аудитора
	нормативні документи	документи господарюючого суб'єкта		
1	2	3	4	5
Рішення загальних питань організації:				
<ul style="list-style-type: none"> - збір загальних відомостей про клієнта; - опис стану та постановки бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю; - узгодження організаційних питань; - затвердження графіка проведення аудиту; - перевірка дотримання законодавства - проведення тестування та визначення рівня ризику 	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»; НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»; НП(С)БО 7 «Основні засоби»; інструкції; норми амортизації; постанови	Статут; Установчі документи; Наказ про облікову політику; Баланс (форма № 1); Головна книга	09.09.24 – 11.09.24	Лист-зобов'язання, договір на надання аудиторських послуг, тест на СВК
Аудит балансу підприємства та Приміток до річної фінансової звітності (у розрізі електронних грошей):				
<ul style="list-style-type: none"> - перевірка наданого балансу на арифметичну точність - зведення відповідності залишків у Головній книзі із даними балансу - складання пробного балансу та порівняння його з наданими підприємством - перевірка Приміток до річної фінансової звітності (Грошові кошти) на арифметичну точність 		Баланс, Головна книга	11.09.24 – 13.09.24	Тест на арифметичну точність балансу та тест відповідності залишків на початок звітного року залишкам на кінець минулого року; Аналіз пробного балансу; Тест на арифметичну точність Приміток до річної фінансової звітності

Продовження додатка В.3

1	2	3	4	5
<i>Аудит дотримання умов документування операцій з електронними грошима, стану аналітичного і синтетичного обліку</i>				
<ul style="list-style-type: none"> - перевірка наявності та правильності документального оформлення операцій з надходження, вибуття електронних грошей; - перевірка правильності проводок і звірка первинної документації з регістрами синтетичного та аналітичного обліку; - правильність оцінки електронних грошей; - перевірка наявності і стану інвентарних карток та відповідності даних пооб'єктного аналітичного обліку електронних грошей з даними синтетичного обліку; 		Договори, інвентарні картки, виписки, акти прийому-передачі, відомості, журнали-ордери, Головна книга.	13.09.24 – 19.09.24	
<i>Аудит достовірності фінансової звітності у частині відображення операцій щодо стану та руху електронних грошей</i>				
<ul style="list-style-type: none"> - перевірка на арифметичну точність фінансової звітності; - з'ясування відповідності залишків та оборотів у Головній книзі даним звітності; - перевірка відповідності залишків (оборотів) на початок звітного року залишкам (оборотам) на кінець минулого року; 		Баланс (звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід), Примітки до річної фінансової звітності	19.09.24 – 24.09.24	
<i>Узагальнення результатів аудиту електронних грошей, формування аудиторського звіту</i>				
Складання аудиторського звіту, формулювання рекомендації з удосконалення обліку електронних грошей		Аудиторський звіт	24.09.24 – 27.09.24	

Звіт про операції з електронними грошима

Найменування підприємства _____ СТОВ "Агрофірма "Оржицька" _____

Код ЄДРПОУ _____ 00845855 _____

Період звіту _____

Дата складання звіту _____

Основні показники

Показники	Сума (грн)	Примітки
Надходження електронних грошей		(Вказати джерело надходжень)
Витрати з електронних грошей		Вказати цілі витрат
Баланс на початок періоду		
Баланс на кінець періоду		

Деталізація операцій

Дата	Операція	Сума (грн)	Тип (вхід/вихід)	Коментар
	Надходження з платіжної системи		Вхід	
	Оплата постачальнику		Вихід	
	Повернення грошей		Вхід	
	Комісійні витрати		Вихід	

Підсумкові показники

Кількість проведених операцій _____

Загальна сума надходжень _____ Загальна сума витрат _____

Чистий рух електронних грошей (надходження - витрати) _____